Nummer 30 Donderdag 28 Juli 1932 32ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

AFWEZIG.

De Algemeen Secretaris is gedurende de maand Juli afwezig.

LEEST DIT, BELANGRIJK!

Sedert 26 Mei 1932 verschijnt regelmatig elke week in het „Koloniaal Weekblad", onder hoofd „Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië", een bericht betreffende de vorming in Nederland van een crisis-steuncomité voor Indië, onder leiding van den heer Ch. J. I. M. Welter, oud-Minister van Koloniën en oud-Vice-President van den Raad van Ned.-Indië. Zooals bekend mag worden verondersteld, beoogt dit comité, waarvan ook onze Voorzitter deel uitmaakt, hulp te verleenen aan de talrijke door den crisisnood in Indië getroffen gezinnen onder de verschillende bevolkingsgroepen, door daarvoor gelden te verzamelen en deze over te maken aan het te Batavia gevestigde Centrale Comité voor steun aan werkeloozen.

Het Nederlandsche comité is dankbaar voor hetgeen het voor dit doel mocht ontvangen, maar is nog lang niet voldaan, daar er, ook in Indië, in de economische omstandigheden helaas nog geen verbetering te bespeuren is, het aantal door de crisis getroffenen daar te lande nog immer toeneemt en er dus veel geld noodig is om landgenooten en inheemschen, die buiten schuld gedwongen werkeloos en dus zonder inkomsten zijn geraakt, te beschermen en te behoeden voor ondergang.

Het is daarom, dat het Hoofdbestuur andermaal een beroep doet op de afdeelingsbesturen om zooveel mogelijk bekendheid te geven aan den nooddruft van zoovelen in Indië en het doel van het Steun-Comité te bevorderen.

Voorts worden de leden, onder wie vele oud-Indischgasten, die vroeger in Indië zulke voorspoedige jaren hebben gekend, jaren, welke of met pensioen beloond zijn of waarin gespaard kon worden voor den lateren rusttijd in Nederland, aangemoedigd om voor de Indische Crisis-slachtoffers hunne bijdragen te doen toekomen aan het Crisis-Steuncomité voor Indië te 's Gravenhage, wiens giro No. is: 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" kunnen gelden voor hetzelfde doel worden gestort of bijgeschreven.

Hoe meer ge geeft, des te vruchtbaarder kan het steunwerk in Indië zijn, maar iedere bijdrage, hoe klein ook, is natuurlijk welkom. Laat U dus niet weerhouden om, indien Uwe financieele omstandigheden U niet veroorloven een groot bedrag te geven, slechts een kleinigheid af te staan: vele kleinen maken toch immers één groote!

Stelt niet uit tot morgen, wat ge heden doen kunt; vult dus spoedig Uw girobiljet in ten gunste van een van beide bovengenoemde rekeningen van den Rijksgiro-dienst of — wat nog beter is — verklaart U bereid, indien zulks U mogelijk is, tot wederopzeggens toe, iedere maand een bepaald bedrag voor de noodlijdenden in Insulinde af te staan. Velen in Indië, die welvaart gekend hebben, doch thans behoeftig zijn geworden en met groote bezorgdheid de toekomst tegemoet zien, zullen U er dankbaar voor zijn.

HET HOOFDBESTUUR.

De Jeugd en Indië.

Aan
de in Nederland verblijvende leden
van „Oost en West".

In het Koloniaal Weekblad van 23 Juni j.l. No. 25 plaatste het dagelijksch bestuur onzer Vereeniging onder bovenstaand hoofd eene aanbeveling aan de leden om met hunne kinderen of pupillen in den leeftijd van 12—15 jaar een bezoek te brengen aan de Koloniale tentoonstelling in den Haag en deze kinderen vervolgens in een kort opstel hunne indrukken te laten weergeven over dat bezoek. Zooals uit bovengenoemd No. van het Weekblad blijkt, acht het dagelijksch bestuur het belangstelling wekken bij onze jeugd voor onze gebiedsdeelen in Oost en West van veel belang en looft het ter aanmoediging van het bezoek en het maken van het opstel een tiental exemplaren van het Gedenkboek betreffende de deelneming van Nederland aan de Internationale Tentoonstelling te Parijs uit, voor de deelnemers, die de meest geslaagde opstellen zullen inzenden. Voor bijzonderheden daaromtrent moge worden verwezen naar bovengenoemd No. 25 van het Koloniaal Weekblad van dit jaar.

Namens het Dagelijksch Bestuur,
DE ALGEMEEN SECRETARIS.

Behoort Curaçao een schuld te hebben aan het Moederland?

door
W. R. MENKMAN.

De periode der Curaçaosche Hochkonjunktur is voorbij en het gewest is uit die periode niet te voorschijn gekomen met een gevulde schatkist, maar met een schuldenlast bezwaard, niet onaanzienlijk voor een zoo klein gebied. Regeering en Bestuur hebben wissels afgegeven op een in ieder geval onzekere toekomst; d.w.z. het Moederland heeft voorgeschoten wat noodig werd geacht voor de financiering van allerlei pas laat ter hand genomen, maar toen dan ook als spoedeischend aangemerkte voorzieningen, terwijl reeds een jaar of tien geleden een aanvang had kunnen zijn gemaakt met het opvoeren der eigen inkomsten, in zoodanige mate, dat ruimschoots voldoende middelen hadden kunnen worden verkregen om leenen onnoodig te maken. Thans zijn eenige begrootingen belast moeten worden met rentebetalingen ten bedrage van een paar ton per jaar en met aflossing moet nog worden begonnen; worden de verwachtingen van het Gouvernement verwezenlijkt, dan zal in 1932 één ton voor dit laatste doel beschikbaar komen, d.i. één tachtigste van de hoofdsom.

Van de bronnen welke in Curaçao veel meer hadden kunnen opbrengen dient allereerst genoemd te worden de inkomstenbelasting. Hollandsche belastingbetalers zullen het nauwelijks kunnen gelooven, dat er een Nederlandsch gebied bestaat, waar f 97 belasting wordt geheven van f 5000 inkomen, f 322 van f 10.000 inkomen, f 1432 van f 25.000 inkomen en f 7432 van f 100.000 inkomen. En dit tarief geldt dan nog alleen maar voor de drie Benedenwindsche Eilanden, op de drie Bovenwindsche is de bevolking met ingang van 1 Mei d.j. van het betalen van inkomstenbelasting vrijgesteld; grondbelasting en gebruiksbelasting werden daar reeds ettelijke jaren geleden afgeschaft. Misschien worden St. Maarten, St. Eustatius en Saba, met hun mild tropenklimaat, nog wel eens de concurrenten van sommige Europeesche landen, als toevluchtsoord voor de categorie van Hollanders die den vaderlandschen belastingdruk willen ontgaan.

Een zeer schrille tegenstelling vormt het Curaçaosche tarief der inkomstenbelasting met dat van Suriname, waar dan toch ook nog lang geen Hollandsch percentage wordt betaald. Het is wel merkwaardig dat in het arme Suriname, waar zoo weinig te belasten valt, de fiscale schroef altijd maar wordt aangezet, terwijl men in het den laatsten tijd zooveel welvarender Curaçao altijd huiverig is geweest om de inkomens ook maar matig te belasten. In Suriname, waar alleen inkomens beneden de f 500 vrij zijn, konden in 1930 slechts 8800 personen worden aangeslagen, totaal der belaste sommen nog geen 13 millioen. In Curaçao echter, waar de belastingplichtigheid eerst bij een inkomen van

f 900 aanvangt — en waar de bevolking maar half zoo talrijk is — was voor het belastingjaar 1929—1930 het totaal der aangeslagenen ruim 15000 en het totaal der inkomens ruim 43 millioen.

Het loont de moeite met behulp van de gegevens voorkomende in het laatste Verslag van Bestuur en Staat het Surinaamsche tarief toe te passen op de in Curaçao belaste inkomens en het verschil vast te stellen. Dit verschil blijft dan wel zeer aan den lagen kant; immers van de Curaçaosche inkomens van 500 tot 900 gulden weten wij niets en die van 900 tot en met 5000 gulden moeten buiten beschouwing worden gelaten, omdat daarop in Suriname kinderaftrek wordt toegepast, wat in Curaçao niet geschiedt. Past men de vergelijking alleen toe op de 2033 Curaçaosche aanslagen van het jaar 1929—30 der inkomens van 5100 gulden en hooger, dan komt men toch reeds tot een hoogere opbrengst, indien het Surinaamsche tarief had gegolden, van ruim 523000 gulden voor dat jaar.

De buiten Curaçao wonende personen en buiten Curaçao gevestigde lichamen, die in Curaçao belastingplichtig waren, alsmede de in Curaçao gevestigde ondernemingen, hadden in het genoemde belastingjaar tezamen een inkomen van ruim vier millioen gulden — onder de omstandigheden een teleurstellend gering bedrag — en werden volgens de Curaçaosche bepalingen belast met 8 pct., terwijl het Surinaamsche tarief aangeeft 10 pct. Verschil derhalve ruim 80.000 gulden.

Niet in aanmerking zijn genomen de 5 opcenten welke in Suriname sedert een aantal jaren voor een speciaal doel worden geheven; aan den anderen kant wordt in Curaçao nog een gebruiksbelasting geheven, waarvan de opbrengst echter voor 1933 op nog geen 6 pct. werd geraamd van die der inkomstenbelasting.

Aangenomen kan derhalve worden dat alles bij elkaar in Curaçao in een gunstig jaar wel drie kwart millioen meer had kunnen worden geheven, zonder de contribuabelen overmatig te belasten.

Nu zou men met betrekking tot het belastingjaar 1929—1930 kunnen zeggen:

Das gibt's nur einmal,
Das kommt nicht wieder,

maar dan moet toch worden bedacht, dat de bekende opbrengstcijfers der inkomstenbelasting geweest zijn: in 1929 ruim negen ton, in 1930 ruim een millioen en in 1931 anderhalf millioen; de raming voor 1932 was 1.550.000 gulden en voor 1933 ruim anderhalf millioen. Alles op basis van het tarief van 1920.

Een zeer belangrijk verschil bestaat er ook in de tarieven der invoerrechten in Suriname en Curaçao. Het Surinaamsche tarief is gebaseerd op 16 pct. en in 1930 bedroeg het totaal der geheven rechten 21.7 pct. der totale waarde van den invoer, met inbegrip van de voor een speciaal doel geheven twee opcenten; in 1931 werd het tarief nog weer met 10 opcenten verhoogd. In Curaçao echter is het algemeene tarief 3 pct. en van de reusachtige waarde van den invoer komt slechts een klein deel voor de heffing in aanmerking.

In het achtjarig tijdperk 1924—'31 werd voor 84¾ millioen ingevoerd aan machinerieën en materialen voor petroleumraffinaderijen, welke machi-

nerieën en materialen vrij zijn van invoerrecht. De grondgedachte is natuurlijk geweest dat al hetgeen de ontwikkeling van het land kan bevorderen vrij moet kunnen worden ingevoerd; ook de Surinaamsche tariefverordening kent dergelijke vrijstellingen. In Curaçao echter gold het niet de ontwikkeling der eigen hulpbronnen van het land in den meer strikten zin en had men kunnen bedenken, dat de industrialiseering van de twee voornaamste eilanden, alsmede de te verwachte toeneming van het scheepvaartverkeer, aan het Land de verplichting zou opleggen groote uitgaven te doen. Uit een heffing van 3 pct. op de hooger bedoelde machinerieën en gereedschappen zou alleen reeds een aardig fondsje kunnen zijn gevormd, zonder dat de industrie er door zou zijn afgeschrikt, of de installatie aanmerkelijk kostbaarder zou zijn geworden.

Gedurende het 15-jarige tijdperk 1917—'31 werden op Curaçao en Aruba tezamen pl.m. 70 millioen ton ruwe olie aangevoerd. Een heffing van enkele centen per ton van 1000 K.G. niet doorgevoerde en niet wederuitgevoerde ruwe olie had al een paar millioen kunnen opbrengen.

Zou het dus gemakkelijk zijn geweest de vereischte middelen uit eigen bronnen te voorschijn te brengen, wanneer men zich vooraf rekenschap had gegeven van de behoeften waaraan in een snel tempo zou moeten worden voldaan — en was het zelfs heel goed mogelijk geweest bij de kentering van het getij over een reserve te beschikken, om te kunnen beëindigen wat er aan buitengewone voorzieningen was aangepakt — thans heeft men verschillende werkzaamheden ontijdig moeten afbreken en moet men zich bovendien afvragen hoe de gemaakte schuld af te betalen.

Nu in Curaçao een ieder heeft te klagen over de pijnlijke achteruitgang van nering en bedrijf, zou verlichting van lasten logischer zijn geweest dan verzwaring. Intusschen is verleden jaar reeds tot een verhooging besloten moeten worden en wel van den accijns op gedistilleerd en het invoerrecht op bier en sigaretten.

Dat echter het geheele tegenwoordige Curaçaosche belastingstelsel — zooals het zich heeft ontwikkeld uit den in 1908 gemaakten opzet — niet meer deugt, kan blijken uit de ramingen voor 1933 van de opbrengst der vier voornaamste openbare inkomsten, welke ramingen een zeer eigenaardige verhouding aangeven. Inkomstenbelasting iets meer dan anderhalf millioen, accijns op gedistilleerd ruim 1.4 millioen, invoerrecht bijna 1.3 millioen en loodsgelden 625.000 gulden. Het drankgebruik en de drankhandel leveren een onevenredig groot, de persoonlijke belastingen een onevenredig klein deel der inkomsten en dat de heffing van loodsgeld het karakter heeft aangenomen eener belasting is een misstand. Het loodstarief is veel te hoog en alleen de schepen welke de Curaçaosche havens aandoen om ruwe olie of raffinaderijproducten te brengen of te halen genieten een — zeer aanzienlijke — reductie. Dat een uitzonderingstarief wordt toegepast in de groote meerderheid der gevallen is een typisch Curaçaosche ongerijmdheid en tevens een grove onbillijkheid tegenover de kleine minderheid.

Op de Nederlandsche staatsuitgaven moet 100 à 150 millioen per jaar worden bezuinigd en de Commissie-Welter heeft in haar voorstellen zelfs een nog verdere versobering van de openbare diensten in Suriname opgenomen. Dat onder deze omstandigheden niet aan Curaçao mag worden kwijtgescholden wat dit gewest van het Moederland heeft geleend, lijkt vanzelfsprekend.

Gelukkig heeft de Koloniale Raad aldaar zich verleden jaar, bij de behandeling der begrooting voor 1932, op het alleszins eerbiedwaardige standpunt gesteld, dat de aangegane verplichting moet worden nagekomen; zelfs heeft dit College niet getracht zich te onttrekken aan de medeverantwoordelijkheid voor het gevoerde financieele beleid, hoe vaak het dan ook de laatste jaren getoond had, het eigenlijk niet met dat beleid niet eens te zijn. Een niet voldoend tijdig en niet voldoend krachtig verzet is alles wat de Raad zich heeft te verwijten.

Dit jaar, bij de behandeling der begrooting voor 1933, is wederom gebleken dat de Raad zich bewust is van de noodzakelijkheid der terugbetaling, maar het geluid dat nu vernomen werd klonk toch wel een ietsje anders dan van het vorige jaar. Zoolang de rente maar betaald wordt, werd er gezegd, heeft het eigenlijk met de aflossing der hoofdsom zoo'n haast niet en in ieder geval werd de aflossingspost tot een memoriepost gemaakt.

De Raad is nog steeds principieel afkeerig van belastingverhooging en meent dat — ook om tot afbetaling der schuld te kunnen geraken — de lasten niet mogen worden verzwaard, zoolang er nog op de uitgaven kan worden bezuinigd, wat volgens het genoemde college stellig het geval is. Dit standpunt is zeer wel verklaarbaar, immers bezuinigingen zijn, wanneer er maar met klem op werd aangedrongen, altijd nog mogelijk gebleken. Verleden jaar liet het Bestuur zich belangrijke verminderingen van uitgaafposten eenvoudig dicteeren en de begrooting voor 1932 kon in niet onaanzienlijke mate worden besnoeid; bij suppletoire begrooting kwam onlangs het Gouvernement zelf nog met verschillende bezuinigingen aandragen. Op de begrooting voor 1933 werd vóór de openbare behandeling — bij Nota van Wijziging, gedateerd 10 weken na de van soberheidsoverwegingen overvloeiende Memorie van Toelichting — door het Bestuur uit eigen beweging een 50 à 60 mille bezuinigd en bij de openbare behandeling zelf werden nog een aantal posten verminderd, enkele door het Bestuur zelf, de meeste bij amendement.

Zoolang het Gouvernement zich versoberingen laat afdwingen of voorschrijven, zonder het non possumus te laten hooren, wekt het natuurlijk den indruk, dat er altijd nog meer af kan.

Jammer blijft het dat op deze manier het financieele beleid nooit uitkomt boven een streven om gaten te stoppen, dat men niet zal kunnen komen tot zekere nieuwe voorzieningen — noodig om in de toekomst tot betere toestanden te geraken op verschillend gebied — en dat de aandacht wordt afgeleid van de wenschelijkheid om een algeheele moderniseering van het belastingwezen ter hand te nemen.

Amsterdam, 16 Juli 1932.

Exit Atjeh's Olifantentransport.

Oerkracht wijkt voor de machine. — Instelling autotransport Lam Meulo/Geumpang. — De geschiedenis van het olifantentransport in Atjeh. — Eigenschappen en bruikbaarheid van den transportolifant. — De bestemming der vier laatste Mohicanen.

De dierlijke draag- en trekkracht ziet men allerwege door de motorische verdrongen en ook het olifantentransport in Atjeh was voorbestemd te worden opgeheven. De transportolifanten van Lam-Meulo zullen binnenkort verdwijnen. De oerkracht in de ongerepte natuur moest wijken voor de machine, zoodra wegenaanleg en-perfectionneering zulks mogelijk maakte.

Met ingang van 1 Juli j.l. werd het autotransport ingesteld langs den transversaalweg van Lam-Meulo via Tangsé tot Geumpang, de militaire post, die het verst is gelegen in het Pedirsche achterland; zoo'n in de buitenste duisternis van de Atjehsche „hoetan" verloren post, waar, als je niet oppast en van tijd tot tijd een beschavingsbad gaat nemen te Koeta-Radja, „de bergen op je afkomen".

Het olifantentransport volgde het olifantenpad, dat zich slingert langs den linkeroever van de kroeëng Tangsé en den rechteroever van de kroeëng Geumpang, tegenover den huidigen transversaalweg.

Bij het scheiden van de markt past een korte terugblik, zoo schreef een medewerker in de „Deli Crt." van 13 Juli j.l.

Reeds in 1862 werd door het Tweede Kamerlid Gevers Deynoot het denkbeeld geopperd om in Indië voor trekdiensten lama's en olifanten te importeeren. Het bleef bij een voorstel, doch in 1880—1881 werden in Atjeh proeven genomen met olifanten als draagdieren. Men begon met twee volwassen mannelijke, twee volwassen vrouwelijke en twee jonge exemplaren, die van Penang werden ingevoerd. Deze proef liep uit op een teleurstelling.

Al spoedig stierven twee der volwassen olifanten. De uitgaven aan Britsch-Indische kornaks, verzorgers, grassnijders, gaba, enz., beliepen voor twee groote en twee kleine olifanten ruim f 5000,— 's jaars. Het nuttige effect was vrijwel nihil geweest.

Het was onder het gouverneurschap van Generaal Van Daalen, dat in 1906 en 1907 eenige in Atjeh gevangen olifanten werden getemd, met de bedoeling deze olifanten voor transportdiensten af te richten, waartoe bij Gouvernements-besluit dd. 8 October 1908 No. 22 machtiging werd verleend. Voor een in goede conditie te Koeta Radja afgeleverden olifant werd de somma van f 200.— betaald.

Bedroeg de belasting van een Britsch-Indischen olifant 600 K.G. per dier, de in Atjeh gevangen olifanten vervoerden pl.m. 750 K.G. in een dag over een afstand van 35 K.M. over een goeden weg, mits zij den volgenden dag dien weg onbeladen terug konden gaan.

In 1913 werden de olifanten naar Lam-Meulo gebracht ter bediening van het transport naar Tangsé en toen het wegvak Lam-Meulo—Tangsé van den transversaalweg eind 1924 was gereed gekomen, werden zij gebezigd voor transportdiensten over het traject Tangsé—Geumpang.

De transportolifant vereischt een nauwlettende verzorging. Ondanks zijn groot gewacht en enorme spierkracht zou de olifant, volgens deskundigen, wat zijn constitutie betreft, zwakker zijn dan de meeste dieren.

Door betrekkelijk kleine oorzaken kunnen verschillende storingen der lichaamsfuncties ontstaan; vooral zouden olifanten vatbaar zijn voor rheumatiek en verkoudheid. De bewaker, een voor iederen olifant, moet behoorlijk op 's olifanten gezondheidstoestand letten en voor zorg dragen, dat het dier zich niet te zeer vermoeit, het harnachement in orde houden, de belasting regelen, zorgen, dat hij dagelijks gewasschen wordt, doch toezien, dat dit niet geschiedt wanneer het dier in verhitten toestand verkeert. Ook de voetverzorging moet de voortdurende aandacht van den bewaker hebben, wijl de olifant, hoe zonderling het moge klinken, een teergevoeligen voet heeft. De aard van dezen voet laat een kunstmatige bescherming niet toe.

Volgens deskundigen is de invloed van 's olifanten geest op het lichaam al even groot als bij den mensch. Zij hebben een gevoelig karakter. Gemis aan de noodige zorg, gebrek aan zindelijkheid en een slechte behandeling kunnen oorzaak zijn van allerlei ziekten en ziektetjes. Men kan dan ook niet te voorzichtig zijn in de keuze van een bewaker. Deze moet kalm, gelijkmatig van humeur en vooral rechtvaardig zijn. Door een driftigen, ongeduldigen en lichtzinnig-straffenden bewaker kan de geoefendheid van den transportolifant verloren gaan.

Van de verstandigheid der olifanten worden soms wonderlijke staaltjes verhaald.

Zij schijnen o.a. over een uitnemend geheugen te beschikken. Een militaire dwangarbeider te Lam-Meulo, die de ontstemming van een der olifanten had opgewekt door opzettelijk geplaag, werd naar elders overgeplaatst, daar men ongelukken vreesde, wanneer hij in de nabijheid van dien olifant bleef. Maanden later bevond hij zich op doorreis met een patrouille te Lam-Meulo. Ondanks uitdrukkelijke waarschuwing, begaf hij zich naar de olifantenkraal, in de meening, dat het incident in den loop der maanden door den bewusten olifant wel vergeten zou zijn. Nauwelijks vertoonde hij zich daar echter, of hij werd kalm, doch beslist omhoog getild en over de schutting geworpen met een waardig gebaar van types-zooals-jij-hooren-hier-niet-thuis. De man werd met een paar gebroken ribben opgeraapt.

Als transportolifanten zijn de vrouwelijke dieren wegens hun grootere handelbaarheid boven de mannelijke dieren te verkiezen. De olifant kan op zijn 25ste jaar als volwassen beschouwd worden en kan bij een behoorlijke, humane behandeling tot zijn 70ste jaar blijven doorwerken. De nuttige last welke door een olifant kan worden vervoerd, staat gelijk met die van 10 draagpaarden of 22 koelies.

Tegen een autotruck moet hij het echter afleggen. Men zal de vier voorwereldlijkaandoende kolossen zich niet meer langzaam, maar study door het woud zien bewegen, de drie vrouwtjesolifanten voorop en daarachter het mannetje, Agam, de Man is aangekocht door den Sultan van Djocja en Isah, Sarah en Rimba gaan naar Hollandsche diergaarden.

Zoo gaat het oude, romantische, de sage en wordt vervangen door het moderne, het nuchtere, het onbezielde werktuig en dat doet in al zijn onvermijdelijkheid toch even weemoedig aan.

Er is geen enkele reden, waarom oudere collega's een beginneling niet op oorzaak en gevolgen van zijn taak opmerkzaam zouden maken, zoodat hij voelt, dat hij deel heeft aan het bedrijf. Dan hangt het van den jongeman zelf af, of hij niets dan dorre cijfers zal zien, of dat elk cijfer zijn eigenaardige beteekenis heeft, met min of meer romantische bijzonderheden. (Der Organisator).

De kinderhuwelijken in N. O. Indië.

Langzamerhand ontwakende belangstelling voor sociale misstanden.

Door den eersten Gouvernementssecretaris is aan de hoofden van Gewestelijk Bestuur een rondschrijven gezonden, dat het onderwerp: tegengang van kinderhuwelijken betreft.

In dit schrijven wordt in herinnering gebracht, dat, ten einde te kunnen beoordeelen of het kwaad der kinderhuwelijken ook zonder den invloed van wettelijke verbodsbepalingen aan het afnemen is, bij rondschrijvan van 14 December 1925, gewijzigd en aangevuld bij rondschrijven van 26 Augustus 1927, de hoofden van Gewestelijk Bestuur werden uitgenoodigd om geregeld tegen 1 Januari en 1 Juli halfjaarlijksche opgaven in te dienen van in hun Gewest gesloten dergelijke huwelijken.

In bedoeld rondschrijven van 1925 werd opgemerkt, dat — naar bekend was — in vele streken van den Archipel het kinderhuwelijk nog min of meer veelvuldig voorkomt. Wanneer dit gepaard gaat — schreef de Gouvernementsecretaris toen — met uitstel der echtelijke samenleving dan kan daartegen niet veel bezwaar bestaan. Het zoogenaamde *kawin gantoeng*, naar de oude zede waarbij de ouders waken over de belangen van de jonge bruid, is in menigerlei opzicht zelfs geen verwerpelijke gewoonte te noemen. Geheel anders is het echter met de huwelijken, waarbij de echtelijke samenleving niet wordt opgeschort.

Door de Regeering werd overwogen, of het aanbeveling verdiende tot tegengang van het euvel der kinderhuwelijken een wettelijke bepaling in het leven te roepen, doch zij meende daarvan te moeten afzien „in de overtuiging dat van evolutie der denkbeelden in de Inlandsche maatschappij zelve, niet van maatregelen van hoogerhand, ten deze verbetering diende te worden verwacht".

Het kwam der Regeering toen wel wenschelijk voor, dat aan de daarvoor in aanmerking komende eigen hoofden der bevolking — regenten en anderen — de ernstige wensch der Regeering kenbaar zou worden gemaakt, dat zij „zonder daarmede tevens te diep in de volksopvattingen in te grijpen doen wat in hun vermogen is om het uithuwelijken van meisjes beneden den huwbaren leeftijd te voorkomen".

Ten einde te kunnen beoordeelen, of inderdaad het kwaad der kinderhuwelijken ook zonder het in het leven roepen van eenige wettelijke verbodsbepaling aan het afnemen is, verzocht de Regeering in het rondschrijven van 1925 aan de hoofden van gewestelijk Bestuur geregeld per 1 Januari en 1 Juli halfjaarlijksche opgaven te mogen ontvangen betreffende het aantal in hunne Gewesten gesloten kinderhuwelijken.

In het rondschrijven van 1927 werd evenwel geconstateerd, dat, als gevolg van den wensch dat de daarvoor in aanmerking komende eigen hoofden zullen doen wat in hun vermogen is om kinderhuwelijken tegen te gaan, „het sedert tal van jaren reeds in zwang zijnde gebruik om de jonge meisjes of vrouwen die voor de eerste maal worden uitgehuwelijkt ter nadere vaststelling van haar leeftijd voor den aangewezen huwelijkssluiter of voor een ambtenaar van het Inlandsch Bestuur te doen verschijnen vrijwel algemeen toegepast wordt".

Het bleek, dat een dergelijke wijze van handelen niet zonder bedenkingen was. Ging eene huwelijkssluiting niet door, dan ondervond men veelal het bezwaar, dat de gasten reeds uitgenoodigd waren, dat alles voor het huwelijksfeest reeds voorbereid was en dat de daaraan verbonden uitgaven reeds gedaan waren, zoodat de ouders in zulk een geval niet dan met grooten tegenzin aan den Raad om het huwelijk niet te laten doorgaan gevolg gaven of in een weigering om het huwelijk te sluiten berusten. In zeer breeden kring bestonden bovendien begrijpelijke bezwaren tegen de ondervraging van de jonge bruiden wier leeftijd een punt van nadere overweging moeten uitmaken.

Daar bovendien met deze ondervraging — naar gebleken was — het beoogde doel, namelijk om der Regeering gegevens te verschaffen omtrent den omvang van het kwaad, niet werd bereikt, wenschte de Gouverneur-Generaal volgens het rondschrijven van 1927 dat aan bedoelde gedragslijn een einde zou worden gemaakt.

Thans is de Regeering overgegaan tot afschaffing van de halfjaarlijksche rapporten.

Onder verwijzing naar het rondschrijven van 1925 en dat van 1927 schrijft de Gouvernementssecretaris in het nieuwe rondschrijven betreffende de kinderhuwelijken, dat „sedert herhaaldelijk gebleken is, dat de ingediende opgaven niet altijd op betrouwbaarheid aanspraak kunnen maken, zoodat de gegevens vaak geen juist beeld geven van den werkelijken toestand en de mogelijkheid om op grond daarvan eenigszins juiste gevolgtrekkingen te maken dan ook uitgesloten is."

Daar een voor de practijk bruikbare definitie van ‚kinderhuwelijken" ter tegemoetkoming aan de bij de verzameling der gegevens onderhouden moeilijkheden niet te geven is en verbetering dier gegevens derhalve niet is te verwachten, ziet de Gouverneur-Generaal geen nut in verdere indiening van bedoelde halfjaarlijksche verslagen, zoodat deze in den vervolge achterwege kunnen worden gelaten.

Met voldoening kan worden vastgesteld, zegt het jongste rondschrijven, dat door intensieve bestrijding in vele Regentschappen op Java en ook daarbuiten kinderhuwelijken in aantal afnemen.

Naar het oordeel van den Landvoogd kunnen de verslagen te eerder vervallen, nu bij de langzamerhand ontwakende belangstelling voor sociale misstanden het tegengaan — door afkeuring en veroordeeling in woord en geschrift — van deze instelling voor den vervolge zeer wel kan worden overgelaten aan de publieke opinie. Aangezien het in de eerste plaats op den weg van vrouwenvereenigingen ligt om zich daarmede in te laten, heeft de Landvoogd het wel wenschelijk geoordeeld om, zij het wellicht ten overvloede, de aandacht van het bestuur van de P(eriketan) P(erkoempoelan) I(stri) I(ndonesia) te vestigen op de wenschelijkheid van het tegengaan van kinderhuwelijken.

Bij de actie van dergelijke vereenigingen zal echter de hulp van het Binnenlandsch Bestuur niet altijd kunnen worden ontbeerd.

Geslaagde overval in vredestijd.

Nederlandsch eskader bezet ongemerkt een dommelenden Nederlandschen bestuurspost.

Een harde doch nuttige les.

Op halve kracht vooruit gleden de Nederlandsche oorlogsbodems door de Indische wateren na goed geslaagde manoeuvres „somewhere" gehouden.

De zon was ter kimme gegaan en na de korte schemering had de nacht zijn sluier over de wateren gespreid.

Alles ging rustig zijn gang en zes glazen van de wacht waren geslagen, toen men zich ter hoogte moest bevinden van de reede van X.

Maar vreemd! Hoewel er geen nevel hing, werd de duisternis door geen lichtpunt onderbroken.

En toch moesten er baken- en havenlichten branden.

De commandant van het eskader wilde er het zijne van weten en combineerend en deduceerend rees er in zijn brein een ondeugend plan.

Het sein tot stoppen werd aan het vlootdeel gegeven.

Er werd alarm geblazen en in een minimum van tijd stond de manschap aangetreden en op zijn post.

Veertien marinesloepen werden bemand met een landingsdivisie, klein geschut werd medegevoerd en getrokken door enkele motorbooten stevenden de sloepen naar de kust.

In X sliep men den slaap des rechtvaardigen. Ook zij, die tot waken waren geroepen, dutten in Morpheus armen.

Slechts een douaneambtenaar, die nachtdienst had, merkte de naderende sloepen op, doch hem werd geboden te zwijgen.

De wacht van het fort dutte en bemerkte niets van den „overval".

Zoo kon het gebeuren, dat de veertien sloepen hun bemanning ongemerkt aan wal konden zetten en sluipende bereikte men de plaats X.

Op de voornaamste punten werden de medegevoerde kanonnen opgesteld, wachten werden op alle plaatsen in het stedeke uitgezet, ook voor de voornaamste regeeringsgebouwen en voor de huizen van de duttende dienaren van het Gezag.

De hanen kondigden den naderenden dageraad aan.

Het licht van den jongen dag drong door de kieren der jalouzieën van des residenten slaapkamer en in die des plaatselijken militairen commandants speelde het schalks op den martialen knevel van den geweldige.

Twee, driemaal keerde hij zich nog eens om, toen won de dag den strijd en met een geweldige geeuw ontwaakte de machtige, op hetzelfde oogenblik, dat ook de resident in zijn woning de oogen opsloeg.

En beider gedachten toefden, voor tot opstaan werd besloten, een wijle bij wat dien dag zou moeten worden gedaan.

De majoor bepiekerde belangrijke regelen voor den binnendeinst, en was van meening, dat de chambrées wel eens een goede beurt konden hebben, terwijl de Resident in gedachten de missive opstelde welke hij zou doen uitgaan aan een zijner fungeerende controleurs, die hij tot de brutale mannetjes rekende en ten opzichte van wien hij zijn gezag dien dag eens ter dege zou doen gelden.

Een belangrijke dag.

De beide autoriteiten stonden dus op met de gedachte, dat het een belangrijke dag zou worden.

Voorzichtig om hun eega's niet te wekken, verlieten zij hun slaapkamers en begaven zij zich naar de voorgalerij om daar hun morgenkoffie te savoureeren.

Toen werd plots in de twee woningen des gezags in het vredige plaatsje X een kernachtige uitdrukking gehoord, welke dezen deftigen penaten overigens vreemd was.

Het lichte concert van twee zachtkens snuikende echtgenooten werd erdoor onderbroken en twee met krulpennen en papillotten versierde hoofden bogen zich om de slaapkamerdeur.

De stroom van ongekuischte taal ging nog steeds voort.

— Wel hier en gunder wat moet dat bulderde resident tegen twee gewapende mariniers, die voor zijn deur hadden postgevat.

— Zijn jullie heelemaal gek geworden kafferde de majoor, die een dergelijke eerewacht voor zijn voorgalerij vond.

— „Uwes is gefange genome" was het gelijkluidend antwoord van de beide mariniers, dat met een grijns werd gegeven.

Korten tijd later, terwijl majoor en resident zich telefonisch onderhielden over het onbegrijpelijke dat gebeurd was, en waarachter zij toch wel iets ernstigs vermoedden, dat hun prestige zou kunnen aantasten, werd bij den Resident de eskader commandant aangediend.

Het onderhoud dat toen volgde, had met gesloten deuren plaats en ook de majoor nam eraan deel. En wat de marineman toen zeide, zal, hoewel het in beleefde termen werd geuit, wel niet malsch geweest zijn.

Hij zal erin hebben geconstateerd, dat door de groote zorgeloosheid, door het nalaten van alles waartoe voorschriften verplichtten, door den dommel waarin men op de toch niet onbelangrijke buitenpost was geraakt, de mogelijkheid kwam te bestaan, dat de plaats onverhoeds kon worden overvallen en in handen zou kunnen geraken van een B.V., of van kwaadwillende zeeroovers zelfs.

Thans was het de eigen marine, welke X. had ingenomen, maar het had, — het gebeurde vond plaats vlak na den overval op Curaçao, ook anders kunnen zijn.

Met een ommegang door het stedeke van de mariniers, met de pijpers voorop, eindigde dit incident, waarbij aan enkele Nederlandsche gezagsdragers een harde les was gegeven, en dat overigens weinig vruchtbaarheid heeft gegeven.

Thans, nu eenige jaren verloopen zijn, is het, — schreef de „Java-Bode", waaraan wij dit verhaal ontleenen, — een aardig verhaal, maar het blijf een les inhouden voor allen, die op stille posten geroepen zijn om het Nederlandsche Gezag onder alle omstandigheden te handhaven.

Bij het vertrek uit Indië van Dr. van Stein Callenfels.

Groot geleerde met een phenomenale kennis.

Dezer dagen meldde „Het Nieuws", dat de bekende oudheidkundige, dr. Van Stein Callenfels, na ommekomst van zijn verlof, dat hij voor wetenschappelijke doeleinden besteed, onder meer door een verblijf in Japan, niet meer in 's Landsdienst zal terugkeeren en waarschijnlijk ook niet meer naar Indië zal komen.

In dr. Van Stein Callenfels verliest Nederlandsch Indië een man van buitengewone kennis en begaafdheid, schreef de „Java-Bode", die op zijn gebied, zij het dat de archeologische wereld beperkt is, een wereldvermaardheid geniet.

In wetenschappelijke kringen, zoo in Engeland als in Frankrijk, in de Straits en in Indo China, in Siam en op de Philippijnen, in Japan en in Amerika, in Nederland en Indië vanzelfsprekend, is immer groote waardeering gehecht aan het oordeel van dezen geleerde en werden zijn onderzoekingen op oudheidkundig gebied en de resultaten welke hij op Java en op Sumatra bereikte, steeds met de allergrootste belangstelling gevolgd.

Talrijk zijn de gevallen geweest, dat men in de Oostersche landen, nauw aan Indië grenzend bij moeilijke onderzoekingen aan de Indische Regeering verzocht of dr. Van Stein Callenfels beschikbaar kon worden gesteld om bij zulk een onderzoek behulpzaam te zijn en de op deze wijze verkregen resultaten waren immer van belangrijken aard en menig verband tusschen ontdekkingen elders en wat in Nederlandsch-Indië gevonden was, werd op deze wijze vastgesteld.

Wij kunnen ons voorstellen, dat de Regeering meent in dezen tijd op een dienst welke slechts wetenschappelijk werk verricht, dat voor de gewone maatschappij van geen direct practisch nut is, te moeten bezuinigen. Daarbij kan dan echter slechts worden betreurd, dat ook dr. Van Stein Callenfels ten gevolge daarvan moet heengaan, omdat als even zeker kan worden aangenomen, dat thans het buitenland beslag zal leggen op dezen geleerde.

Wij erkennen, dat dr. Van Stein Callenfels vele eigenaardigheden had, waardoor hij een dankbaar onderwerp voor veler fantasie en de sage om hem heen werd gesponnen. Maar zijn grootste eigenschap was zijn phenomenale kennis van de zaken welke hij tot onderwerp zijner studie had gemaakt en welke der Indische wetenschap van groot nut is geweest.

Bij zijn heengaan past een woord van waardeering voor alles wat hij op dit gebied deed, hetgeen is vastgelegd in de richtlijnen van het oudheidhundig onderzoek op Java en Sumatra van dezen tijd.

Het Gesticht „Oranje-Nassau".

Verslag over 1931.

Wij ontvingen van Pa van der Steur het verslag over het jaar 1931 van het gesticht „Oranje Nassau" te Magelang.

Aan het, in verhaaltrant geschreven verslag van Pa van der Steur, ontleenen wij het volgende:

Het ligt daar, het Gouvernementsbesluit van den 4den Februari 1932. W. 34. Het zegt ons:

dat van 1 Januari 1932 buiten werking zijn gesteld de besluiten van 16 Januari 1912 No. 36; 22 Mei 1920 No. 9, dat beteekent dat wij nu niets meer krijgen.

Lezer, ik mopper niet en ik ageer niet tegen de regeering, ik weet, de overheid is Gods dienaresse en wij hooren te buigen.

Ik weet dat de Gouverneur-Generaal dat akelige Besluit heeft geslagen onder de droeve wet der noodzakelijkheid.

Pijnlijk is het, maar momenteel schijnt het niet anders te kunnen! Voor mij is 't dubbel pijnlijk omdat ik zoolang in Indië ben en met eigen oogen gezien heb, hoe men soms vroeger met 's Lands middelen omsprong.

Veel van de ellende, welke wij nu beleven, had vroeger voorkomen kunnen worden. Gouverneur-Generaal Van Heutsz heeft eens tegen mij gezegd: „Van der Steur, als een man ziet voor zijn oogen, dat zijn huisvrouw leeft boven vermogen en er telkens wederkeerende tekorten komen, wat moet die man dan doen?"

„Remmen Excellentie!" zei ik.

„Juist", antwoordde de stalen Gouverneur-Generaal, „en doet hij dat niet dan is hij een lammeling" zei de Landvoogd.

Weelde hebben wij op Oranje Nassau nimmer gekend en toch zijn er dingen waarop wel bezuinigd kan worden. Vroeger hadden wij bijvoorbeeld in den regel 3 heeren welke 's avonds kwamen opdat de Mulo-kinderen, een 60-tal, huiswerk onder toezicht maakten. Dat bracht eene periodieke uitgaaf van f 100.— per maand. Wij zagen ons genoodzaakt dit af te schaffen. Deze f 100.— moeten nu gebruikt worden voor eten.

Vroeger hadden wij 5 onderwijzers, die 's avonds les kwamen geven, nu 4. Toch worden al de groote kinderen des avonds beziggehouden.

Ik zelf heb daarom meer werk, maar er staat immers geschreven in ons Heilig Boek: „Ik geef den moede kracht", en mijn Moeder zou zeggen: „Hu paardje, hu!"

Buiten allerlei moeilijkheden in 1931 hebben wij ook groote veranderingen gehad in ons bestuur. Onze trouwe heer Van Gennep, die ons meer dan 15 volle jaren in het Bestuur ter zijde stond, is sedert Augustus 1931 ziek geweest en 4 Maart heeft God hem thuis gehaald.

Na de ziekte van den heer Van Gennep, heeft vooral Kolonel Van der Poel krachtig zijne schouders onder het werk gezet en het deed ons werkelijk leed dat hij heenging.

Kolonel Gerards en Majoor Londo patrieerden, gingen naar het vaderland met pensioen. Kolonel Van der Poel ging naar Mr. Cornelis en weldra moesten wij een heel nieuw Bestuur vormen.

In dezen moeilijken tijd, zal het Bestuur ook meer werk krijgen dan voorheen. Zoolang het Gouvernement met f 52000. —per jaar bijsprong, was het heel wat gemakkelijker dan nu. Het Bestuur zal stellig eens meer naar dit en dat gevraagd worden.

In mijn Zilveren bruiloftscirculaire, vroeg ik een „zilveren Pop" voor onze gestichten en er waren er al velen die daar aan gehoor gaven. Dit helpt ons door het eerste halfjaar heen, zonder het Suppletiefonds al te veel te plunderen.

Wij hebben in 1931 ook een bezoek gehad van den Leger-Commandant, dat vonden de jongens wat leuk en onze vroolijke muzikanten waren wat trotsch, dat zij een prijsje kregen van Zijne Excellentie.

De ontvangsten en uitgaven over 1931 beliepen een bedrag van f 162.166,22.

Er is gebruikt van het Suppletiefonds	f 15.172,45
Dit verminderd met de bezitsstijging van:	„ 6.064,15
Totaal achteruitgang kapitaal	f 9.108,30

Alzoo is een bezitsvermindering van f 9.108,30 te constateeren.

Het resteerende suppletiefonds was op eind 1931 f 68.560,91 (nu reeds aanmerkelijk verminderd). Onder het opmaken van de jaarverantwoording ontvingen wij een afschrift van een telegram, waarin de regeering beslist heeft, de subsidie tijdelijk stop te zetten.

We zullen ons dus voorloopig redden met het suppletiegeld. Daarvan nemen wij nu elke maand op, gelukkig dat wij wat gespaard hebben.

De Escompto Maatschappij heeft ons in deze moeilijkheid geholpen door onmiddellijk tienduizend gulden uit te betalen van ons suppletiefonds, waarop wij pas recht hebben in September 1932. Dit is de redding voor het eerste kwartaal 1932.

Van Week tot Week.

Van Maandag 18 tot Zondag 24 Juli.

De Volksraad heeft de Algemeene Beschouwingen over de begrooting beëindigd en is overgegaan tot de hoofdstukswijze bespreking, waarbij achtereenvolgens de Legerbegrooting en die der Marine in beschouwing kwamen.

*Vastgesteld is een ordonnantie inzake het georga*niseerd overleg omtrent algemeene ambtenaarsbelangen.

*Vastgesteld zijn ordonnanties tot ongehinderden in*voer van monsterzendingen uitheemsche koffie en tot intrekking van de beperking van vergaderrecht in Ternate.

Naar aanleiding van geruchten over een voorgestelde vermindering van het aantal leden van den R. v. I. heet het thans dat aan het Opperbestuur door de Indische regeering het voorstel zou zijn gedaan om de samenstelling aldus te regelen, dat gedurende minder gunstige omstandigheden het ledental van zeven teruggebracht kan worden op vijf (den vice-president dus inbegrepen). Verder, dat het de bedoeling zou zijn om in de toekomst bij de benoeming van leden meer rekening te houden met de wenschelijkheid om het college een juister afspiegeling van de Indische maatschappij te doen zijn. Zoo heeft de R. v. I. op 't oogenblik b.v. drie bestuurvertegenwoordigers van Java: een oud-gouverneur (Hardeman) en twee oud-regenten (Koesoemo Joedo en Djajadiningrat). Ook deskundigen op andere gebieden zouden voortaan in aanmerking komen.

De Soesoehoenan van Soerakarta heeft in principe besloten tot vermindering van de landrente.

Naar verluidt zijn dit jaar geen promotie tot generaal-majoor te verwachten, daar de eerste vacatures in Februari 1933 vallen.

*De opbrengst der landsmiddelen van Ned.-Indië be*droeg over de eerste 5 maanden van 1932 f 163.000.000 (f 195.900.000 in 1931), d. i. een achteruitgang van f 32.900.000, hoofdzakelijk veroorzaakt door vennootschaps-belasting en invoerrecht.

*Bij de arbeidersbeurzen stonden eind Mei ingeschre*ven: 2485 Europeanen, 7208 Inlanders en 449 Chineezen. Eind April 1932 waren deze cijfers respectievelijk 2263, 7607 en 388.

Het terrein van het badhotel Trianon te Tjibadak is bestemd voor inrichting van een kamp voor werkloozen, waar zij door land- en tuinbouw en vischvangst in hun levensonderhoud zullen voorzien en steun in de vorm van brood, vleesch, enz. verkrijgen. Het gemeentebestuur van Bandoeng besloot tot den bouw van een woningcomplex, hetwelk door de A. M. V. J. zal worden gehuurd ten behoeve van een tuindorp voor werkloozen. Van Inheemsche zijde werd te Semarang vergunning gevraagd voor huisvesting van werkloozen in het voormalig fort Prins van

Oranje, hetgeen is toegestaan. Te Soekaboemi richt de Chineesche gemeenschap een werkloozenkampong op bescheiden schaal in. Het aantal ontslagen neemt onverminderd toe.

De echtgenoote van den G. G., mevrouw De Jonge, heeft als beschermvrouwe van het Centraal Comité ter bestrijding van de werkloosheid, den 20sten dezer het werkloozentehuis Bethanie geopend.

De Silver Java Pacific Lijn heeft een nieuwen scheepvaartdienst ingesteld tusschen Calcutta, Nederlandsch-Indië en Zuid-Afrika.

Deze dienst wordt gemeenschappelijk geëxploiteerd door de Rott. Lloyd, Mij. Nederland en de Silver Line Ltd. en men vraagt zich af, of die nu in concurrentie komt met den nieuw ingevoerden dienst van de K. P. M. Java—Z.-Afrika?

De K. P. M. heeft de rubbervrachten van Sibolga naar Amerika van *f* 77 tot *f* 62 verlaagd. Op 1 Aug. a.s. heeft een verhooging plaats tot *f* 68.

De rubbervrachten van Sibolga naar Europa worden verlaagd van *f* 92 tot *f* 75.

De Internationale Petroleum Conferentie te Parijs is den 23sten dezer geëindigd. Het slot-communiqué luidt:

„Op de conferentie is overeenstemming bereikt tusschen de vertegenwoordigers van de Roemeensche groep en die van de internationale groep over de belangrijkste punten van een overeenkomst, bestemd om de toestand te verbeteren op de invoermarkten.

Stabiliteit zou dan verkregen worden door een wederzijdsche verbintenis om de relatieve uitvoer-politiek van de twee groepen op die markten te eerbiedigen. De voornaamste punten van die overeenkomst zijn geparafeerd door de vertegenwoordigers der twee groepen. Zooals bij den aanvang van de conferentie was overeengekomen, worden die voorstellen aan de goedkeuring van de directies onderworpen, en daarmede zal spoed betracht worden, zoodat de overeenkomst dan onmiddelijk in werking kan treden". Zooals bekend hebben de Russen „niet meegedaan". Tot welke gevolgen dit voeren zal is thans nog onmogelijk te voorzien.

Naar uit Ottawa verluidt, hebben suikerdeskundigen uit het geheele Britsche rijk een uniformplan opgesteld voor de suikerindustrie in welk plan een voorstel is opgenomen, waarbij het Engelsche wereldrijk zijn behoeften zou kunnen bevredigen uit eigen productie. Dit plan zal de conferentie van Ottawa worden voorgelegd.

Een gezelschap studenten van de Handelshoogeschool te Osaka was te Soerabaja aangekomen onder leiding van prof. Ogata op een studiereis over Java. Het gezelschap bezocht het suikerproefstation te Pasoeroean, onderwijsinstellingen en andere instituten. Het is niet de eerste maal in de geschiedenis, dat Japan bij ons in de leer gaat.

Een platen-album, waarvoor Prins Leopold van België gedurende zijn jongste reis in Ned. Ind. het materiaal verzamelde, zal spoedig bij de Fa. J. H. de Bussy te Amsterdam verschijnen. Het wordt getiteld: „De Reis door den Indischen Archipel van Prins Leopold van België", en zal geïllustreerd zijn met ongeveer 250 reproducties van foto's, in Indië door Prins Leopold en Prinses Astrid vervaardigd. Vooraf gaat een inleiding van den Prins. De reproducties zullen voorzien worden van bijschriften in het Nederlandsch, Fransch, Engelsch, Zweedsch en Duitsch. Wij hopen t. z. t. op deze publicatie terug te komen.

*Dr. A. C. Kruyt, de bekende zendeling in Midden-*Celebes, keert binnenkort, na een veertigjarig verblijf in de tropen, naar Nederland terug. Hij zal worden benoemd tot directeur van het Ethnografisch Museum te Leiden.

De taalkundige ambtenaar van den Oudheidkundigen dienst, dr. Goris, die in verband met de bezuiniging van Bali naar Batavia zou worden overgeplaatst, blijft gehandhaafd, daar een modus is gevonden, opdat de betrokkene kan voortarbeiden aan zijn belangrijke taak op Bali.

De heer Noto Soeroto is benoemd tot inspecteur eener levensverzekeringsmaatschappij te Jogjakarta.

Naar wij vernemen, heeft de min. v. kol. aan den heer W. C. Clasener te Amsterdam in beginsel een dividend-garantie ad. 5 pct. voor den tijd van 3 jaar en bij wijze van renteloos voorschot, t.z.t. terug te betalen uit de overwinst boven 5 pct., verleend over het kapitaal van ten hoogste *f* 400.000,— voor de door evengenoemden heer voorgenomen stichting van een ananas-cultuur en -conserven-onderneming in Suriname.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Het Indonesische Vlechtwerk.

Na verleden week de aandacht gevestigd te hebben op de prachtige resultaten van het weven en ikatten in den Nederlandsch-Indischen Archipel, aan de hand van hetgeen de heer *Goslings* daarover schreef, in den jongsten „Gids" van het „Koloniaal Instituut", kunnen wij niet nalaten nu, naar aanleiding van hetgeen *„Boeatan"* tentoonstelt, nog eens even in herinnering te brengen, op hoe uitnemende wijze, er op bijna alle eilanden, de vlechtkunst beoefend wordt, eveneens hoofdzakelijk door de vrouwen.

Reeds in 1902, tijdens de groote tentoonstelling van Indonesisch Vlechtwerk, in de Gothische zaal, te 's-Gravenhage, gehouden door de toenmalige Commissie tot bevordering van de Indische kunstnijverheid der Vereeniging „Oost en West", waaruit later *„Boeatan"* is gegroeid, werd door den heer *J. A. Loebèr*, die een der ijverigste organisatoren dezer belangrijke expositie was, er op gewezen, hoe nuttig het zou zijn, als voor dit bij uitstek mooie werk van echte volkstechniek, die zich daarginds tot heusche sierkunst heeft ontwikkeld, ook hier in Europa, meerdere bekendheid, meerdere daadwerkelijke belangstelling kon ontstaan. Hij schreef toen in een keurig geïllustreerd boekje, door *Kleinmann en Co.* te Haarlem uitgegeven, o.m.:

„Er kunnen in den Archipel zelfs bepaalde cetra aangewezen worden, waar het vlechtwerk een eigen lokaal karakter heeft verkregen, waardoor gezonden groei op eeuwenouden stam, een merkwaardige artistieke ontwikkeling is ontstaan, welke het vlechtwerk ten onzent nimmer heeft gekend."

Sedert is onder ons, Westerlingen, de waardeering er voor, wel ietwat toegenomen, doch nog lang niet genoeg om tot de door dezen sierkunstenaar gedroomde, praktische resultaten te geraken.

Hij meende, dat zijn boekje een roeping in velerlei richting, te vervullen had. Doch hoevelen — liever gezegd *weinigen* — hebben het gelezen? En wie, die daartoe in de gelegenheid waren, of nog zijn, hebben 't der moeite waard gevonden, zich voor de bevordering van dit mooie Indonesische vlechtwerk te interesseeren. Daarom doet „Boeatan" dan ook een goed werk, met in hare Toonkamers van Ind. Volkskunst, Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, en op verschillende tentoonstellingen elders, thans ook in het Minangkabausche Huis ter Koloniale Expositie in het Westbroekpark te Scheveningen, er onophoulijk de aandacht op te blijven vestigen.

Dáár kan men, in kort bestek, een overzicht krijgen van de verschillende technische vormen in Indië gebruikelijk, waaraan dan — zooals *Loebèr* wenschte — het zoo noodige plaatselijk onderzoek gemakkelijk kan worden vastgeknoopt.

Dáár kan men leeren zien, dat aan het Ind. vlechtwerk meer zit, dan men op het eerste gezicht wel zou denken. Zooals *Loebèr* het liefdevol uitdrukte:

„Dat de vlechtkunst, waarvoor de weelderige tropische natuur de grondstoffen in overvloed geeft, niet voor niets onder de Indische zusters de *oudste* in jaren is en ook, dat, ondanks die jaren-rijkdom, een frissche levenskracht is gebleven, trouw hoedend het oude en gerijpte traditie-ornament, slechts behoevend den steun van den blanke, om tot grootere ontwikkeling te komen.

„Het moest toch niet voorkomen, dat de merkwaardige rotanmatten der Dajaks geen koopers kunnen vinden, dat zoovéle aardige voorwerpen, zoo bruikbaar in onze Europeesche samenleving, slechts voor spotprijsjes hoogstens, verkocht kunnen worden en ten onzent, slechts als spaarzame *curiositeiten*, te vinden zijn!"

Sedert deze verzuchting werd neergeschreven, hebben, naar wij vernamen, vooral de buitenlanders, die „Boeatan" bezoeken, — Loebèr is immers jaren lang als leeraar aan de Kunstnijverheidschol te Elberfeld werkzaam geweest — er meer en meer belangstelling voor aan den dag gelegd. Op de Parijsche tentoonstelling b.v. gingen de fijne Celebes-doosjes, gevlochten uit goudgele stengels der wilde orchideeën *(alamie)*, grif van de hand.

Maar ook Nederlanders beginnen thans in te zien, dat menig mooi stukje vlechtwerk, als niet-kostbaar geschenk, bijzonder welkom is bij kunstzinnige jarigen, vooral onder de ejugd.

Laat ons allen, in het bijzonder bij het opkomend deslacht, de liefde er voor aanwakkeren!

Sedert Loebèr het eerste boekje over Ind. vlechtwerk schreef, is ook de litteratuur er over toegenomen, o.a. ligt bij „Boeatan" voor belangstellenden ter inzage de Regeerings-uitgave: het lijvige boekdeel, door den oud-Gouverneur *J. E. Jasper*, eraaan gewijd.

Veel van het daarin beschrevene en afgebeelde kan men bij „Boeatan" onder het tentoongestelde vinden, en door de stukken één voor één in de hand te nemen, nauwkeurig bekijken en bestudeeren, zelfs zonder, dat men van plan is het te koopen. Reeds de tijdelijke aanblik van iets lieflijks, ook op het gebied van volkskunst, kan voor menigeen een groot genot zijn.

Onlangs trof ons, in dit opzicht, hetgeen *Dr. Konrad Hahn*, directeur van de Staatsverzameling voor Volkskunde te Berlijn, aan „Het Vaderland" schreef:

„Toen dertig jaar geleden onder het protectoraat van Koningin Carmen Sylva van Roemenië een groote internationale volkskunsttentoonstelling gehouden werd, meende men de laatste resten der volkskunstbeoefening voor zich te zien, omdat talrijke economen voorspelden, dat in hetzelfde tempo, waarin de industrialiseering der wereld voortschreed, overal het handwerk en de volkskunst der boeren te niet zouden moeten gaan. Deze voorspelling is onjuist gebleken. In deze dertig jaren heeft men, vooral door het werken van de jeugdbeweging, een verblijdenden en economsich belangrijken groei van het kunsthandwerk kunnen waarnemen.

„Een groote door de Duitsche Volkskunstcommissie te Berlijn in het *Huis Wertheim* georganiseerde zomertentoonstelling van Volkskunst, Huisvlijt en Handwerk heeft een overvloed van Duitsche handwerkkunst aan het licht gebracht.*)

„Niet in de eerste plaats het goede moderne kunstambacht, maar de oude boerenkunst, die nog veel meer dan men meent, zich heeft weten te handhaven. Als eilanden zijn op de kaart van Duitschland groote volkskunstgebieden te vinden, die niet alleen voor Duitschland, maar evengoed voor den wereldhandel producten afleveren. Het zijn landstreken, waar een oude en sterkte traditie door de kracht van een van vader op zoon overgaande handwerktechniek een machtspositie heeft weten te handhaven, die in den concurrentiestrijd niet zo olicht verloren kan gaan."

Deze zelfde toestanden heerschen op volkskunstgebied in Nederlandsch-Indië. Wij zijn het ook met de slotwoorden van Dr. Hahn volkomen eens:

„In de volkskunst is, net als in volkslied en volksgebruik, een stuk der levennde volksziel gesymboliseerd; ze is mede een uiting van de diepste kern van hetgeen in het volk aan schoonheidszin en scheppingsdrang verborgen is."

Menige nuttige vergelijking zou er tusschen West en Oost te trekken zijn, tusschen de verschillende en toch dikwijls, in den grond, overeenkomende gegevens, en zulks in het belang van beide landstreken.

Daarom is 't ook te betreuren, dat uit gebrek aan voldoende deelneming, het Internationaal Congres voor Volkskunst, dat dezen zomer te Oslo gehouden zou worden, uitgesteld is tot het volgende jaar. Wellicht zijn de omstandigheden dan echter gunstiger, als ieder volk intusschen met doelmatigen ijver werkt aan de bevordering der eigen volkskunst.

*) Dit brengt ons de succesvolle tentoonstelling met verkoop in herinnering, welke „Boeatan" in 1921 bij de kunstzaak *Friedmann* en *Weber* te Berlijn hield, met medewerking van het zeer kunstzinnige echtpaar *Fleischer—Wiemans.*

———

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Onze huidige samenleving.

Ter gelegenheid van een in de Vaderlandsche Club gehouden redevoering heeft de spreker ons kapitalistisch stelsel *gezond* genoemd; slechts de leiders hebben gefaald. Volgens het *Soer. Hbl.* (16/6, 3de bl. „Alg. Commercieel Overzicht", *B.)* zullen er heden ten dage wel millioenen zijn, die het met die uitspraak niet eens zijn; zelfs voorstanders van ons kapitalistisch stelsel geven toe, dat aan ons huidig productiestelsel groote gebreken kleven. Men kan moeilijk een stelsel gezond noemen, dat elke 8, 9 tot 10 jaar in den vorm van een of andere crisis in elkaar valt als een kaartenhuis, en die regelmatig wederkeerende crises worden in omvang steeds heviger. Een stelsel, onder hetwelk goud, geld en kapitaal hoofdzaak zijn en de mensch, het persoonlijke, en karakter slechts bijzaak, is slechts *ongezond* te noemen. Dat de leiders gefaald hebben, weet iedereen; de wetten van het naamlooze vennootschapswezen beperken hun verantwoordelijkheid tegenover de aandeelhouders. Ferdinand Fried geeft in zijn zoo juist verschenen boek „Das Ende des Kapitalismus" een doorloopende critiek op ons huidig productiestelsel. In *de historische inleiding* zegt *Fried* o.m., dat onze samenleving thans op een soortgelijk keerpunt staat als ongeveer 1½ eeuw geleden, toen de derde stand in Frankrijk opkwam als reactie tegen het absolutisme en de feodaliteit. Ook van af die periode ongeveer dagteekenden de groote uitvindingen, welke onze samenleving geheel zouden revolutionneeren. Het hoogtepunt van het machinetijdperk werd bereikt in het Victoriaansche tijdperk, in circa 1860; het vrije bedrijfsleven begon na de Victoriaansche aera te verstarren, het kartelwezen ontwikkelde zich en de groote ondernemersfiguren werden zeldzamer. Omgekeerd begonnen de ontwakende massa's den strijd aan te binden tegen den nieuw opgekomen industrieelen adel. Deze reactie teekent zich thans wel bijzonder af. Het feit, dat het huidige bedrijfsleven zich bezig houdt met kwesties van economische organisatie, in plaats van zich op natuurlijke wijze te laten stimuleeren door nieuwe uitvindingen, beteekent een innerlijke voorbereiding om over te gaan van het vrije bedrijfsleven in het gebondene, van het niets en niemand ontziende planlooze in het planmatige. Gedurende den oorlog ondernam de Staat voor het eerst het experiment van distributie, gedwongen bedrijven en verzorging met grondstoffen. Ondanks de principieele opheffing van het gedwongen bedrijfsleven na den oorlog en het weder uitroepen van het vrije bedrijf, verstarde dat bedrijfsleven in ieder land sindsdien al meer en meer, en werd het steeds meer aan banden gelegd. Reactie van den Staat en verstarring van het bedrijfsleven werden krachtig ondersteund door de nu parallel loopende en machtig geworden sociale tegenactie. De vrijhandelsgedachte liep te pletter tegen de steeds hooger wordende tariefmuren, de gedachte van een wereldhuishouding verbleekte sinds het fiasco van de economische wereldconferentie te Genève en terzelfdertijd ontstonden nationaal-economische gebieden. En thans, op het moment van de grootste wereldcrisis, falen de bedrijfsleiders volkomen. Pioniers als Krupp, Thyssen, Ballin e.a. bestaan niet meer, terwijl anderzijds juist een nieuwe klasse, doch van *politieke leiders* begint op te komen als Mussolini, Stalin e.a. De huidige leidende mannen in het vrije bedrijfsleven bevinden zich als het ware in een verdedigende stelling tegenover den Staat met zijn nieuwe krachten en teren geestelijk op het van hunne vaderen geërfde vermogen. Dientengevolge is het eigenlijke front van het kapitalisme doorbroken en zal het tenslotte vrede moeten sluiten met den steeds heftiger opdringenden Staat, achter wien de staatkundig rijp geworden massa's staan. Vervolgens stelt Fried twaalf feiten als kern van de huidige crisis. Waarschijnlijk zullen z. i. geleidelijk alle groote bedrijven in staatsbeheer worden gebracht en onze gemeenschapshuishouding voor een goed deel planmatig geleid worden; van *dynamisch*, zooals in de achter ons liggende jaren, zal onze samenleving meer een *statisch* beeld vertooonen. Het *Soer. Hbl.* is van oordeel dat de ervaring van de laatste jaren, speciaal de Kreuger en Toll-débâcle, ons wel geleerd heeft, dat het groote schaduwzijden heeft, in het particuliere bedrijfsleven te veel macht te leggen in de handen van slechts één man. Onze tijd bezit geen hyper-menschen, en die macht is ook geheel in strijd met den geest van onzen tijd. *Onze huidige samenleving* is te vergelijken met een schip, dat voor orders koerst, doch waarvan de einddestinatie voorloopig nog onbekend is. Het zoekt zijn koers tusschen het oude individualisme in de materieele samenleving eenerzijds en het moderne collectivisme, in welken vorm dan ook, anderzijds. Alvorens echter die einddestinatie bereikt wordt, zal het schip nog wel eens zwaar weder te doorstaan hebben, hetgeen noodzaken zal dat alle hens aan dek komen.

Onderwerpen van internationalen aard vinden wij o.a. behandeld in het *Soer. Hbl.* (13 t/m. 18/6, 1ste bl. Correspondenties van *Villanus, Smissaert, Hugo Reynst, J. G. Boon,* e.a.) en de *Java-Bode* (18/6 „Een reis door China en Br.-Indië", *F. H. Knottenbelt).*

Dispereert niet!

De inhoud van de dit jaar wel zeer belangrijke millioenen-nota wordt door de *Java-Bode* (15/6 „Saneeringsmaatregelen") uitvoerig medegedeeld. De Regeering is *h. i.* voor zeer groote moeilijkheden geplaatst en het moet een uiterst zware taak worden genoemd om terug te gaan tot het peil waarop inkomsten en uitgaven elkander tenslotte weer zullen dekken.

Hoewel zij natuurlijk niet in de vergelijking kunnen worden betrokken, is het — meent de *Java-Bode* (16/6 „Indië's uitgavenaccres") — van belang ook *de begrootingscijfers* na te gaan van de vorige jaren. In 1867 bedroegen de gewone uitgaven *f* 95 millioen, de gewone inkomsten *f* 137 millioen. Tot 1900 stegen de uitgaven tot het hier genoemde bedrag aan inkomsten. In 1909 werd *een niveau van uitgaven* bereikt van *f* 191 millioen, welk totaal in 1910 en 1911 opliep tot resp. *f* 213 en *f* 233 millioen. Na 1911 ging het snel naar boven. Het jaar 1912 gaf een bedrag van *f* 247 millioen, 1913 van *f* 287 millioen, 1914 van *f* 295 millioen, 1915 van *f* 306 millioen, 1916 van *f* 331 millioen, 1917 (onder het bewind van Graaf Van Limburg Stirum) van *f* 371 millioen, 1918 van *f* 442 millioen (de basis, welke wij op het oogenblik zoo ongeveer noodig zouden hebben), 1919 van *f* 623 millioen, *en 1920 van f 924 millioen!* Na 1921 met een bedrag van *f* 866 millioen (het jaar tevoren had een tekort te zien gegeven van bijna *f* 200 millioen) deed zich in 1922 het optreden van Gouv. Generaal Fock gevoelen. Geleidelijk daalden de uitgaven om in 1925 een peil te bereiken van *f* 682 millioen, welk bedrag in 1926 opliep tot *f* 751 millioen en in 1927 tot *f* 775 millioen, welke uitgaven echter door inkomsten werden gedekt, terwijl er nog steeds een begrootingsoverschot was. Daarna volgde de bestuursperiode Jhr. De Graeff, welke zich kenmerkte door een snelle stijging der uitgaven, waarbij de nadeelige verschillen tusschen uitgaven en inkomsten weer steeds grooter werden. Het jaar 1928 bracht uitgaven van *f* 845 millioen tegen inkomsten van *f* 835 millioen, 1929 uitgaven van *f* 903 millioen tegen inkomsten van *f* 848 millioen, 1930 uitgaven van *f* 893 millioen tegen inkomsten van *f* 755 millioen, 1931 uitgaven van *f* 766 millioen tegen inkomsten van *f* 598 millioen! Het was de periode van een financieel beleid waartegen *Mr. Trip* zoo ernstig waarschuwde toen hij het in het Jaarverslag van de Javasche Bank afkeurde, dat steeds maar op den rand van het inkomen werd geleefd! Wanneer men zich thans voor oogen stelt, dat ook *in 1918*, toen de uitgaven het peil bereikten van ruim *f* 400 milioen, *Ned.-Indië in het Buitenland* reeds werd gerekend tot het best bestuurde koloniale gebied, welks Regeering de koloniale taak het breedste opvatte, kan men concludeeren dat *een teruggaan tot dit peil voor Indië geen wezenlijk nadeel* behoeft te beteekenen.

De Nederlandsche Handelsmaatschappij, het machtige lichaam, dat nauw samengeweven is met de historie van de laatste honderd jaar, en waarin de beste tradities van den Nederlandschen ondernemerszin vereenzelvigd zijn, laat zich door de dreigende mijlpaal der werelddepressie niet afschrikken of ontmoedigen. Het Jaarverslag waagt zich niet aan voorspellingen, maar de Directie acht het niet aan te nemen, dat een zoo belangrijk productiegebied als Ned.-Indië, dat dermate rijk is aan natuurlijke hulpbronnen, zijn beteekenis op de wereldmarkt blijvend zou moeten verliezen, zoodat het herstel op den duur zeker niet zal uitblijven. De *Java-Bode* (16/6 „Indië en de Crisis") vraagt speciale aandacht voor deze gulden woorden, die den sleutel bevatten van Indië's heden en toekomst. De Indische leiders, zoo in het ambtelijke als in het particuliere, hebben over het algemeen dit vertrouwen niet meer. Zij zitten midden in de ontreddering en zien geen uitkomst; de leiding van de Ned. Handel Mij. overziet van haar hoogen uitkijkpost in Nederland de Indische situatie met klaren blik en rustiger inzicht dan de Indische werkers, wier horizont uiteraard beperkter is. Het is een opmerkelijk verschijnsel in deze dagen, dat het Westen zoo ernstig aan zichzelf en de taak, die het te verrichten heeft, twijfelt. Door de algemeene ontreddering is een cultuurpessimisme ontstaan, dat zich uit in twijfelachtigheid en passiviteit. Dit valt vooral op in Indië, waar de Westerling geneigd is zich in uitersten te verliezen. De Ned. Handel Mij. daarentegen legt gezond optimisme aan den dag en den sterken wil om op het Indische terrein, dat zoo rijk is aan mogelijkheden, de moeilijkheden te overwinnen. Van het herstel, dat *eens* zal intreden, zal de Indische samenleving snel en effectief profiteeren, zelfs al is er geen plaats voor de gedachte dat er een terugkeer aanstaande is van ongekenden voorspoed. Deze wetenschap dient te prikkelen tot krachtdadige medewerking van allen, en tot verbanning van de twijfelmoedigheid, welke verlammend werkt op de geesten. Het parool zij derhalve: Dispereert niet!

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (16/6, blz. 3 „Contrôle"; blz. 16 en 28 „De Jaarvergadering te Djokja der Vad. Club"; 20/6, blz. 3 „Bezuinigd"; blz.6 „De bestuurshervorming"; „De volle waarheid"; blz. 19 „Goed woord", betr. Rede Landvoogd), het *Bat. Nwsbl.* (10/6 „Het eerste woord", *R.;* „Over formaties en vergelijkingen"; 21/6 „De ontwerp-begrooting 1933", I), de *Java-Bode* (17/6 „De Vad. Club"; 20/6 „Politiseeren"; 21/6 „Nederland en Indië", *v. W.),* de *Deli Crt.* (20/6 „De financieele nota") en het *Soer. Hbl.* (13, 14 en 15/6. 3de bl. „Vad. Club te Djokja", 16/6, 2de bl. „Landvoogdelijke rede", *Z.;* 18/6, 2de bl. „Officieele waarheid", *Z.)*

De orang-pendek.

De heer *J. C. Hazewinkel*, die jaren in het Zuid-Sumatrasche gejaagd en gewoond heeft, schrijft in het Semarangsche „Alg. Hbl." *(Deli Crt.* 22/6, 4de bl.) e. e. a. over het vraagstuk van den orang pendek. Een ieder, die niet speciaal voor jacht in wildrijk oerwoud geloopen heeft, zal het zijn opgevallen hoe weinig dieren, vooral groot wild, men ziet. En toch zijn ze er! De verklaring is: door te veel personen maakt men onwillekeurig meer leven en door de bijzondere geur, eigen aan ieder menschenras — naarmate dat geciviliseerder is scherper waarneembaar en juist door het vreemde afstootender werkende — wordt reeds lang van te voren het wild gewaarschuwd, mede nog door den geheimen inlichtingsdienst, welke vrijwillig en meestal onbewust wordt onderhouden door de kleinere diersoorten, als apen en vogels, ten bate vān hunne grootere broederen. Een kudde karbouwen of olifanten zal b.v. rustiger blijven, indien ze den wind krijgen van Maleiers, die voor hen een meer vertrouwden geur hebben, identiek met weinig of geen gevaar. Zijn er eenige Europeanen bij, dan is het merkwaardig te zien hoe sterk zij hierop reageeren door den reuk alleen! De eenige methode om den orang pendek levend te krijgen is door middel b.v. van de Koeboes (in Palembang en Djambi) of de Mamaks (in Indragiri), twee zeer primitieve, het nomadendom aanhangende oerstammen, die geheel leven van wat het bosch oplevert. Naaktloopers nog en zich door het dichtste oerwoud bewegende als een dier: geruischloos, ongehinderd door allerlei geraasmakende gebruiksvoorwerpen, waarbuiten zelfs de beste jager niet kan, indien hij voor langeren tijd op expeditie gaat. En de geur, die zij verspreiden, is den orang pendek zeer zeker bekend en voor hem gaan S. O. S., want de Koeboes en Mamaks laten hem met rust uit religieuze overwegingen en misschien ook wel om hun primitieve wapenen. Dit alles eischt echter langdurige voorbereiding om het vertrouwen van zoo'n stam eerst te winnen, hen het doel duidelijk te maken, het zoeken naar de beste methoden en dan nog een eindeloos geduld bij het opsporen en vangen. Dat de Radjah van Rokan, die te werk ging met rottan- en dammarzoekers, menschen die zich aan het boschleven hebben aangepast op dezelfde wijze als de Koeboes en Mamaks, zij het dan ook niet in dien graad, eenig definitief resultaat bereikte, pleit alleszins voor de boven geëxponeerde methode, en maakt de bewering sterk, dat bij betere voorbereiding en onder leiding van een ervaren Europeeschen jager *het levend vangen zeer wel mogelijk* is. Voor de bevolking is het vraagstuk van den orang pendek geen vraagstuk: *het dier bestaat!* In de Lampongs, Bengkoelen, Palembang, Djambi en Indragiri heeft de bevolking identieke verhalen en legenden. De *orang pendek* leven in kleine families, zoowel in laag als hoog terrein en men kan de *beesten of menschen, naar gelang men hen wil noemen*, waarnemen door de duidelijke sporen langs de kleine riviertjes en beekjes, waar zij waarschijnlijk op de vischvangst uit zijn. Soms ziet men die sporen ook op de ladangs en talangs, in welke velden men de beesten wel eens verrast heeft en waar zij, volgens beweren dan altijd, planten en vleesch aten, doordat zij vogels, slangen, hagedissen, enz. jaagden. Terwijl bij de Inlandsche bevolking het bestaan vaststaat, heeft *de wetenschap nog steeds geen stellige gegevens*. Toch is dit niet zoo merkwaardig! Zoo wist bijv. in Afrika de bevolking van het bestaan van den witten rhinoceros en het dwergolifantje; toch duurde het geruimen tijd voordat de wetenschappelijke wereld het bewijs en de overtuiging had. Het bestaan van den eenhoornigen Java-rhinoceros op Sumatra werd eerst in 1925 bekend, hoewel de bevolking reeds langen tijd op dit dier had jacht gemaakt. Het zelfde was het geval met de praehistorische Varana uit onzen Oostelijken archipel. De heer *Hazewinkel* komt tot de besliste uitspraak dat *de orang pendek een dier* is. Het wezen gebruikt geen werktuigen, noch kent het vuur, terwijl het daarmede wel in contact is geweest; het wezen beschikt derhalve niet over het menschelijke adoptiestelsel. Een uitmoordende jacht op dit wezen behoeft men niet te vreezen; *de jacht is te moeilijk!*

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (24/6 „Rond den orang pendek") en *De Sum. Post* (18/6 „De orang pendek", *Ds. P. J. de Bruyn;* 21/6 „De werkloosheid en de orang pendek", *G. Hofman;* 23/6, 2de bl. „De orang pendek", *Omega).*

„Zomertijd" in Indië.

Van particuliere zijde stelt men *in de Maleische Staten* — volgens de „Straits Times" — pogingen in het werk om een soort „zomertijd" in te voeren. Met wijst er op dat, waar het in deze gewesten nog maar zoo kort dag is, nadat de dagtaak om 5 u. 's middags beëindigd is, men nooit gelegenheid heeft om met daglicht nog eenige ontspanning buitenshuis te zoeken. Gemakkelijk zou hierin zijn te voorzien door *de klok een half uur vooruit* te zetten. De groote meerderheid der lezers van de „Straits Times" — waaronder bankiers, gemeenteraadsleden, leden van de Kamer van Koophandel te Singapore en andere vooraanstaande persoonlijkheden — was voor *vervroeging van de dagtaak*. De Wetgevende Raad heeft het voorstel echter niet tot wet kunnen verklaren, wegens tegenkanting van eenige „diehards" met verouderde begrippen.

De *Java-Bode* (21/6) merkt hierbij op dat *in Holland* de geopperde bezwaren tegen den ‚zomertijd" weinig steekhoudend waren en dat de talrijke stadsbewoners daar uiterst dankbaar zijn, dat zij na volbrachten dag-

taak nog wat van de buitenlucht kunnen genieten. Hier was deze aangelegenheid van beteekenis uit een oogpunt van ontspanning, doch ook uit bezuinigingsoverwegingen (schaarschte aan steenkolen). *Voor Ned.-Indië* verdient de invoering van den „zomertijd" geen aanbeveling. De meeste werkzaamheden (o.a. gouvernementsdiensten) vangen in Indië reeds kort na zonsopgang aan. Wil een tijdsvervroeging doeltreffend zijn, dan dient *de klok minstens een uur vooruit* gezet te worden, wat hierop neerkomt dat men om vijf uur opstaat; hiermede vervalt het element van bezuiniging van kunstlicht. Blijft de vraag of het vooruitzicht om 's avonds een uur langer te genieten van het daglicht opweegt tegen het denkbeeld om vele maanden lang den nieuwen dag in het duister te moeten beginnen. Men mag betwijfelen of velen hierop een bevestigend antwoord zullen geven.

De Sum. Post (22/6) noemt de invoering van een „Zomertijd in Indië", zooals in de „Straits Times" toegelicht, *geen kwaad denkbeeld*. Het Gouvernement in de Maleische Staten heeft thans zelf het voorbeeld gegeven door de diensturen op zijn bureau te wijzigen, waarna ook de Gemeenteraad van Singapore een soortgelijke regeling trof.

De Loc. vertelt van „Springvloed" (20/6, blz. 6) en „Bedrijfsleven in Borneo" (blz. 35), het *Bat. Nwsbl.* van „De Topografischen Dienst" (21/6, *Prof. ir. Schepers*), de *Java-Bode* van „Rangoon's slechte luchthaven" (18/6), het *Soer. Hbl.* van „Menado" (14/6, 4de bl.), Praehistorisch Onderzoek" (15/6, *Dr. v. St. C.*) en „Leger en Politie" (14/6, 2e bl.), de *Deli Crt.* van „Sumatra's goudmijn" (24/6).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

De verwijzing van de Ned.-Indische Regeering naar het hard optreden en strakker houden van de teugels door de Engelsche Regeering in Britsch-Indië, voorkomende in enkele Europeesche bladen te Batavia, wordt in eenige Inlandsche bladen besproken. In de *Sedio Tomo* van 3 Mei, wordt naar aanleiding daarvan opgemerkt, dat hier de leuze hard tegen hard wordt aangeheven en dit optreden een vruchtbaren bodem zou geven voor den groei van het beginsel der non-coöperatie. En de *Darmo Kondo* van 6 Mei schampert dat de Indonesiërs als overheerscht volk, *elke* bejegening zullen moeten aanvaarden. Maar, voegt het blad er aan toe, de toestanden in deze wereld blijven niet onveranderd en de Indonesiërs zullen zich van die overheersching kunnen losmaken. Er is een Indon. leuze die luidt: „Wie hard slaat, zal nog harder teruggeslagen worden!"

Soeara Oemoem van 17 Mei bevat een artikel tegen een beschouwing van het „A.I.D." over het telegram van de P.I. aan den Senaat van de Filippijnen met een gelukwensch van het volk van Indonesië. Het „A.I.D." noemde het een impertinentie dat de P.I. zich voordeed als vertegenwoordigster van het volk: dan had beter de P.P.P.K.I. dat kunnen doen. Schrijver valt het Europeesche blad heftig aan en raadt het aan, zich niet met de huishoudelijke zaken van de Indonesiërs te bemoeien. Het zegt: Wat dit beteekent? Niet anders dan de wensch, om de P.P.P.K.I. en de P.I. tegen elkaar op te stoken. Verder verwijt hij het Europ. blad dat het de woorden „Indonesië" en „Indonesische" tusschen aanhalingsteekens schrijft en noemt dat een hatelijkheid tegen „onze verlangens". „Hoe lang zal men dat nog doen," vraagt hij. „Blijkbaar weet men niet, dat alleen wij Indonesiërs onze geschiedenis maken".

Talrijk zijn de beschouwingen over de leiding der volksbeweging. De eene schrijver schrijft ironisch dat men voor leider geen geleerde behoeft te zijn, de andere raadt eensgezindheid van de leiders aan. Ook aan ir. Soekarno wordt meermalen ongevraagd advies gegeven. Zoo merkt in de *Panggoegah Rajat* van 2 Mei iemand op, dat de voorzitter van de Duitsche communistische partij Thälmann, iemand die nimmer op een universiteit is geweest of zelfs de volksschool heeft doorloopen, met millioenen stemmen voor den presidentszetel werd gecandideerd. Men behoeft dus geen graad te hebben behaald om een degelijk leider der politieke beweging te kunnen worden. Daarom moeten lieden die in de beweging slechts met hun titels pronken, zoo gauw mogelijk in de prullemand komen. In de politieke beweging in Indonesië, kan iedere Kromo, elke arbeider, een hooge positie innemen.

De voortdurende oneenigheden tusschen de volksleiders — zoo zegt de *Galih Pakoean* van 22 Mei — geven „sana" reden tot vermaak en hoongelach. Het meerendeel der leiders houdt er nog van om geprezen en toegejuicht te worden, voert een broederstrijd om het bezit van den meesten invloed, raakt het over verschillende, den vooruitgang van land en volk betreffende vraagstukken nooit eens en verschuift daardoor de verwezenlijking van aller streven naar een Indonesia Merdeka naar een steeds verder verschiet. Schrijver doet in verband met dit laatste vooral een beroep op bedoelde leiders om de oneenigheden te staken en eendrachtig voor de rechten van land en volk op te komen.

De *Sipatahoenan* van 12 Mei is van meening, dat het aantal volksleiders in Indië, in aanmerking genomen de grootte der bevolking en de uitgestrektheid van het gebied, nog te gering is. Verder merkt het blad op, dat de jonge onervaren volksleiders in hun jeugdige vurigheid vaak woorden verkondigen die, al hebben de sprekers het 't allerminst gewild, aanleiding geven tot oneenigheden tusschen de partijen en het totstandkomen van de Indonesische eenheid belemmeren. Gehoopt wordt, dat de hoofdleiders in hun cursussen de aandacht der jongeren daarop zullen vestigen.

In het nieuwe blad *Koemara* wordt opgemerkt, dat de achter dit blad staande groep teleurgesteld is in haar verwachtingen ten aanzien van de actie van ir. Soekarno na zijn ontslag uit de gevangenis, omdat hij zich het hoofd heeft gebroken met zaken die geen hoofdbrekens behoeven te kosten en omdat hij geen nieuwe partij heeft willen oprichten. Verkeerd acht schrijver dat Soekarno zooveel geeft om de geschillen tusschen de partijen, omdat geschillen toch per slot van rekening gaan over grondslagen en niet over het doel. Bovendien zijn ze bij wijze van zuiveringsproces wel eens noodig. Schr. dringt er bij ir. Soekarno op aan een nieuwe partij te stichten; hij moet gebruik maken van de gelegenheid dat het volk nog vertrouwen in hem stelt.

Soeara Oemoem van 13 Mei constateert dat het volk van een kolonie niet vrij is in zijn beweging en actie. Zoo wordt nu de actie op economisch gebied, de swadeshi, door de Europ. pers als de „Java-Bode" als een opkomend bezwaar beschouwd. De swadeshi-beweging wordt vereenzelvigd met de boycott en non-coöperatie. Maar hoe het ook zij, de Indonesiërs willen niet immer het werktuig zijn van een ander, noch op economisch, noch op politiek terrein.

Ook de *Sinar Deli* (9 Mei) maakt melding van het oordeel van de studiecommissie te Soerabaja over de Swadeshi-beweging. Het blad noemt het een fout in de redeneering van de commissie dat zij van het standpunt uitging als zou de swadeshi-actie door hare voorstanders zijn beschouwd als de eenige weg naar een Indonesia Merdeka en als het uitsluitend middel om het werkloosheidsprobleem tot een bevredigende oplossing te brengen. Betoogd wordt dat de swadeshi-beweging de opvoedende en niet te verwaarloozen beteekenis heeft, dat zij de massa tot zelfwerkzaamheid en initiatief aanspoort en dat zij aan menig werklooze werk verschaft.

Verschillende bladen maken er melding van dat ontslagen assistenten en employé's te Pangkalan Brandan zich thans op de groententeelt toeleggen en daarin een behoorlijk bestaan vinden. De *Sinar Deli* stelt dit tot voorbeeld aan de Indonesiërs en wekt hen op hun valsche schaamte voor handenarbeid te laten varen. De groententeelt is een loonend bedrijf, maar tot dusverre zijn het vreemdelingen die er zich mee bezighouden, terwijl de landskinderen zich tevreden stellen met de rol van consumenten.

In de *Darmo Kondo* van 9 Mei wordt het feit dat de Regeering een onderzoek heeft gelast naar den stand der Inheemsche werkloosheid, met voldoening begroet. Jammer wordt het gevonden dat het zich alleen zal uitstrekken tot de z.g. fijne arbeiders. Er is een groot aantal grove werkloozen en van die menschen wordt eerder een verstoring van de openbare orde verwacht. Daarom wordt steun van de Regeering voor deze laatste categorie van werkloozen eerder noodzakelijk geacht.

In de *Darmo Kondo* van 14 Mei wordt een staaltje gegeven van de naar de meening van dit blad ongezonde regeer-tactiek van het Gouvernement ten aanzien van de Vorstenlanden. Zoo werd verteld dat de Regentenraad onder voorzitterschap van den Rijksbestuurder en den Rijksraad zich niet konden vereenigen met het voornemen om de ondernemingsgrondlasten te verminderen. Later zou de Gouverneur met den Rijksbestuurder zich bij den Soesoehoenan hebben vervoegd ter bespreking van de kwestie. Aangezien eerstgenoemde hoofdambtenaren voor de vermindering waren, kreeg de Soesoehoenan als het ware een zachte wenk om ook voor vermindering te stemmen. Deze taktiek wordt in strijd geacht met het streven naar democratiseering van het Soenanaat. Schrijver betoogt er dan de noodzakelijkheid van dat het volk medezeggenschap krijgt in het besturen van de Vorstenlanden.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Indisch Militair Tijdschrift

No. 6: In memoriam G. E. Scherer, door H. — Beveltechniek, door XX. — De taak van den Compagnies-commandant, door G. Kemper. — Waterzuivering te velde, door dr. M. Duister. — De slagaanval, door E. J. Roelofs.

De Ingenieur

No 29 van 15 Juli: De inrichting van het laboratorium voor photo-elastisch spanningsonderzoek der Technische Hoogeschool te Bandoeng en de aldaar gevolgde werkwijze, door prof. ir. C. C. J. Vreedenburgh.

Landbouw

No. 11 van Mei: Over vergiftiging door het eten van cassavewortels en daaruit bereide producten, door ir. J. A. Nyhoft. (Dodonaeus schreef in zijn Cruydt Boeck reeds: „D. Thobias Hoelsius seydt dat deze Manyouca van Bresilien een soo schadelyck sap heeft, dat het door gheen sieden oft andere konste onschadelyck ghemaeckt en kan worden". In dat Cruydt Boeck komt een recept voor in West-Indië van toepassing om uit giftige wortels een onschadelijk voedsel te bereiden. „Sy nemen de schorsse eerst af ende daer nae breken sy de wortelen in stucken met een scherpe ghetande hekelsghewyse ghereedtschap ende worpen die stucken in eenighen sack van Dadel-bladeren ghemaeckt ende leggen daer veel gehwichts op, soo dat het sap daer uyt loopt". Zulks geschiedt thans in Suriname nog door middel van een rieten cassavepers. In het Manuscript van Nepveu (1776) lezen wij: „'t sap van de bittere cassave is wel doodelyk egter die kwaade deelen die zulkx veroorzaakt vervliegen door 't vuur zeer ligt, de Indianen zetten het op het vuur en maken er een saus van, casripo genaamt". Zooals men weet, wordt uit cassave brood gebakken, smakelijke koekjes bereid, gomma, dat is stijfsel vervaardigd en tapioca bereid). — De herbereiding van bevolkingsrubber in Nederlandsch-Indië, door ir. G. C. W. Tergast.

Ons Zeewezen

Juli: Wij halen daaruit aan Marco Polo, 1254—1324, door J. C. Mollema. — Iets over den ontwikkelingsgang van de scheepvaart op de West, door A. Hallema. (De Koninklijke West-Indische Maildienst een halve eeuw oud. 1882—21 Juli 1932. Dit jaar, zegt schrijver, is in dubbel opzicht een jubeljaar, daar bij octrooi van 23 Sept. 1682, dus voor 2½ eeuw, bepaald werd, dat de handel op en naar Suriname alleen mocht geschieden naar Nederland en met Nederlandsche schepen. Wij krijgen daarna een beschrijving van het bedrijf en de lotgevallen van de maatschappij, die zich heeft opgelost in de oudere Kon. Nederl. Stoomboot Maatschappij).

Orgaan der Nederlandsch-Indische Officiersvereeniging.

Mei: Verslag van de XVIIde jaarvergadering gehouden te Bandoeng op 13—15 Mei. — De audiëntie bij Z.E. den Gouv.-Generaal. (Waarbij op 18 April een verzoekschrift werd ingediend inzake de militaire bezoldigingsregeling).

De Rijkseenheid

van 20 Juli no. 42: Jhr. mr. W. H. de Savornin Lohman † — Nogmaals over de Tolunie met de Indiën. (Nu het eerste enthousiasme begint te luwen en de Hollandsche nuchterheid begint te winnen, wordt de economische zijde der zaak bekeken jegens Indië zelf als geheel, als staatsorganisme, als deel van het Ned. Rijk, dat juist evenveel recht heeft op behoud zijner welvaartskansen en mogelijkheden om er boven op te komen als het Moederland.) — Bijstand in Rechten. Tooneelschetsen uit het leven in N.-I. aan het eind der 19de eeuw, door Ridder Rys. — De inheemsche landbouwkolonisatie en het domeinrecht, door G. J. N. Trenité.

Spoor- en Tramwegen

No. 2 van 19 Juli: De onderbouw van de nieuwe

Progo-brug, door ir. A. J. H. L. Rosenquist. (20 K.M. bewesten Djocja. Het systeem van de brugconstructie is bedacht en ontworpen door prof. ir. P. P. Bylaard, die daarmede een aanzienlijke besparing heeft weten te verkrijgen).

Tourism

Mei—Juni, No. 3: Dit nummer, Semarangnummer geeft met tal van fraaie afbeeldingen artikelen over Semarang de hoofdstad van Midden-Java. Voorop het portret van den burgemeester mr. A. Bagchus.

De West Indische Gids

Juli—Aug.: Proefneming voor machinale hoeverijstcultuur op de plantage Guadeloupe in Suriname in 1925—1926, door H. G. Brandon. (Die noodgedwongen ontijdig werden afgebroken. Thans wordt daarvan een nauwkeurig overzicht gegeven met kostenberekening). — Het merkwaardige Karaïbisch, door C. H. de Goeje. (Een ethnologisch verhaal voor den gewonen lezer.) — Folklore in Nederlandsch West-Indië, door jhr. L. C. van Panhuys. — De flora van Suriname, door F. A. F. C. Went. (Welke van de hand van prof. Pulle verschijnt, uitgaande van het Koloniaal Instituut met steun van het Van-Eedenfonds). — Boekbespreking, door dr. H. D. Benjamins. (De stille plantage, door Albert Helman).

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Koloniale Missie Tijdschrift. Afl. VII. 15 Juli: Barber. De oudste buitenparochie van Curaçao 1832—1932, door P. A. Euwens. O.P. III. — Brieven van Casper de Hesselle. Missionaris van N. O. Indië, 1851—1854, door H. — Uit onbekend Nieuw Guinea, door N. Verhoeven. — Iets over Indisch leven. (Uit een brief van een missionaris.) — Suriname. (Stichting op 11 Febr. van een diocesane religieuse Congregatie voor Suriname: Dochters van Marie Onbevlekt Ontvangen). — Het Indische Moederhuis van de „Congregatie der Zusters Urselinen van Weltevreden", Batavia.

Wolanda—Hinda. Juli: De wajang, IX, door dr. H. Kraemer. — Opium I. (Naar aanleiding van mededeelingen van Zendeling A. K. de Groot. — Naar boven, door L. Bodaan.

BOEKENSCHOUW.

Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut. Afd. Volkenkunde. Negen en twintigste Indologische Leergang. 19 September—17 December 1932.

Handleiding voor het Landbouwonderwijs op Districtsscholen, samengesteld door den landbouwconsulent W. E. K. van Lynden. Uitgave Landbouwproefstation in Suriname.

Instituut voor administratieve techniek, Ivat-Nieuws. Juni 1932.

Suriname

Naar Aneta-Holland verneemt, ontving de minister van koloniën een telegrafische mededeeling omtrent het bezoek van den gouverneur van Suriname aan de reeds in de bladen vermelde goudvondst. Inderdaad bleek het een zeer bijzondere goudhoudende kwartsvondst te zijn; de opbrengst van het reeds uitgegraven gedeeltelijk verwerkt kwarts wordt op 40 K.G. goud geschat. Voorts wordt verwacht, dat de goudader zich nog verder voortzet, daar ook in het nog niet uitgegraven kwarts goud voorkomt, dat met het bloote oog zichtbaar is. De particuliere berichten echter gaven daaromtrent een overdreven voorstelling.

⁂

De concessie L. en F. de Jong, waar bovenstaande vondst en ook andere in den laatsten tijd gemelde vondsten zijn gedaan geven aanleiding tot de opmerking dat het onderzoek op deze reeds 54 jaren oude concessie zeer onvolledig is geweest. Anders is het onverklaarbaar dat de vondsten niet eerder zijn gedaan.

⁂

Wij lezen in „*De Banier*" van 14 Juni:

„De heer Hendrik J. Doest, die met landssteun naar het stroomgebied van de Coppename was getrokken op zoek naar goud, zakte dezer dagen af met indicaties van diamant. Na ontvangst van een uit Demerara bestelde zeef vertrekt hij zoo spoedig mogelijk terug naar het exploratie-terrein."

In dit verband vestigen wij de aandacht op blz. 91—95 van Robert IJzerman's akademisch proefschrift „*Outline of the geology and petrology of Surinam (Dutch Guiana*". Utrecht 1931.)

De betreffende hoofdstukken hebben tot opschrift: „Chances of the occurrence of diamond in Surinam in connection with the Roraima formation, in analogy with British Guiana and similar formations in other countries", en „Possibility of finding diamonds in Surinam".

⁂

In een onderhoud, dat de ingenieur W. van Veen met een verslaggever van „de West" heeft gehad, deelde eerstgenoemde mede, dat behoudens onvoorziene omstandigheden, de waterleiding in anderhalf, hoogstens twee jaren voltooid zal zijn en misschien reeds voor dien tijd zal beginnen water te leveren. Naarmate de verschillende secties worden afgebouwd, zullen successievelijk verschillende stadsdeelen in de gelegenheid worden gesteld om aangesloten te worden. Er zijn nu reeds verscheidene aanvragen ingekomen voor aansluiting.

Zestig werklieden waren in dienst der waterleiding. Het voornaamste werk is voorloopig de bouw van het pompstation op Republiek en van de dienstwoningen aldaar, zoomede het in orde brengen van het terrein. De bronnen die het water moeten leve-

ren, zijn reeds gereed. Wanneer later het werk in vollen gang zal zijn — over een half jaar ongeveer — zullen een 250 tot 350 arbeiders noodig zijn, meerendeels ongeschoolde krachten. De Waterleiding Maatschappij huldigt de opvatting dat de werkkrachten voor dezen bouw zooveel mogelijk in de kolonie worden aangeworven. Uit Nederland zullen vermoedelijk nog slechts enkele voorlieden uitkomen. Ook wat de aanschaffing van materialen en andere benoodigdheden betreft, wordt de voorkeur gegeven aan wat de handel in Suriname kan leveren, tenzij het prijsverschil zoo groot is dat eigen invoer noodzakelijk wordt.

⁂

In het blad „*Suriname*" van 28 Juni een uitvoerig artikel over de waterleiding. De redacteur herhaalt daarin zijn denkbeelden over de waterleiding, die wij vroeger in het Koloniaal Weekblad hebben medegedeeld.

Hij blijft staan op het eenmaal door hem ingenomen standpunt dat het offer gebracht voor de waterleiding onder de gegeven omstandigheden niet gerechtvaardigd is.

„Afdoende bestrijding van volksziekten, verbetering van den hygiënischen toestand van de bevolking zal de waterleiding niet brengen."

„Een tropische stad als Paramaribo met een regenval van gemiddeld 2.5 M., zeer gunstig verdeeld over het geheele jaar, heeft geen behoefte aan een zoo kostbare waterleiding voor de watervoorziening van de bevolking.

Het hemelwater dat aan de strengste eischen van zuiverheid voldoet, diende maar opgevangen te worden om aan alle behoeften te voldoen.

Watergebrek was alleen te wijten aan een verregaande zorgeloosheid van het Bestuur....

Instede van wettelijken dwang aan alle bewoonde perceelen voor het in goeden staat hebben van watervergaarplaatsen, berekend naar het aantal bewoners, liet men Gods water over Gods akker vloeien."

„De waterleiding verlost ons niet van de muskieten, dus niet van de malaria, filaria en hoe al die verdere aria's heeten mogen.

„De zwampen, de natte rijst-sawahs om de stad, de boomen langs alle wegen, de zinkputten bij honderden over de stad ten dienste van de rioleering, al die broedplaatsen blijven bestaan.

„Voor de watervoorziening van Paramaribo bestond niet de minste behoefte aan een waterleiding. Deze dient dus geen enkel sociaal belang; integendeel, zij schaadt in hooge mate vele, n.l. het tegengaan van een ruim gebruik van water en het verhoogen van de kosten van levensonderhoud"......

Wij zullen den strijdvaardigen schrijver niet verder volgen.

Het is nu eenmaal beslist dat de waterleiding er komt.

⁂

Nu wij over de waterleiding schrijven, willen wij er de aandacht op vestigen dat de nieuw benoemde buitengewone hoogleeraar in de economische geologie aan de Amsterdamsche Universiteit, dr. J. Versluys, van Januari tot Juni 1927 een studiereis naar Suriname en Curaçao heeft gemaakt, in opdracht van den Minister van Koloniën om advies uit te brengen over den aanleg van een waterleiding.

⁂

„*De West*" van 28 Juni schrijft:

„Via Moengo is Zondagavond in de stad aangekomen de grootkapitein der Aucaners, Kanapé, bekend om de Gouverneurs opvolgingskwestie in Marowijne. Hij had feitelijk, in plaats van wijlen Amakti, grootopperhoofd moeten worden, doch om politieke redenen werd hij niet gekozen door zijn stam. Later, toen er moeilijkheden ontstonden door het wanbestuur van Amakti, werd in 1921 Kanapé door den Gouverneur bekleed met het feitelijk gezag, onder den titel van hoofdkapitein. Alle brieven van Amakti moesten van dien datum af het stempel dragen van Kanapé. Na den dood van Amakti trachtte de Raad van Boschnegerkapiteins de begane fout te herstellen en koos ditmaal Kanapé als grootopperhoofd. Kanapé weigerde echter deze benoeming te aanvaarden en is slechts bereid als granman geïnstalleerd te worden, wanneer het Koloniaal Bestuur hem als zoodanig aanwijst. Het bestuur kan dit echter bezwaarlijk doen, daar het traktaat met de Aucaners bepaalt, dat de granman zal aangewezen worden door den raad der kapiteins.

Het bezoek van Kanapé schijnt ten doel te hebben bezwaren in te brengen tegen de verplaatsing van den districtszetel van Albina naar Moengo."

(Die meer wil weten van Kanapé leze in „*De West-Indische Gids*" van Mei 1922, 4e jg. blz. 48 de overeenkomst met de Aucaner Boschnegers).

⁂

„*De West*" van 10 Juni schrijft:

De vliegdiensten tusschen Europa en Zuid-Amerika zullen waarschijnlijk binnenkort belangrijk worden uitgebreid. Zoowel van Italiaansche als Fransche zijde bestaan plannen om een geregelden dienst voor post en passagiers te openen op Brazilië. Ook van Duitsche zijde zouden dergelijke plannen bestaan, min of meer in concurrentie met de Zeppelin.

Wanneer deze plannen verwezenlijkt worden en er geregelde verbindingen ontstaan waarop gerekend kan worden, zal voor Suriname waarschijnlijk de gelegenheid ontstaan om luchtpost van Europa via Brazilië te ontvangen.

⁂

Een der oudste bladen in de kolonië, vertelt De West van 21 Juni, is een Hernhutter blaadje, dat in het Neger-Engelsch wordt gedrukt en den naam draagt: Makzien vo Kristensoema zieli. Op 1 Juni j.l. bestond dit blaadje tachtig jaar. Het werd en wordt nog steeds gedrukt ter drukkerij Heyde. Redacteur is op dit oogenblik broeder Belfort op Charlottenburg.

⁂

De voorgenomen belangrijke besnoeiïng op de uitgaven voor het Landbouwproefstation te Paramaribo heeft naar Aneta-Holland verneemt, den Ondernemersraad voor Suriname aanleiding gegeven zich bij adres van 15 dezer tot den minister van koloniën te richten.

In dit adres geeft de Ondernemersraad onder meer te kennen, dat de raad, hoewel alleszins begrijpende, dat zooveel mogelijk bezuinigingen ook in Suriname worden aangebracht, van oordeel is, dat wanneer op het Landbouwproefstation moet worden bezuinigd op de wijze, welke blijkens de voorloopige Koloniale huishoudelijke begrooting voor het diensjaar 1933 in het voornemen ligt, daarmede een der fundamenten, waarop de ontwikkeling van Suriname moet berusten, wordt ondergraven.

Het adres eindigt met de mededeeling, dat de raad den laatsten tijd bezig is om, in overleg met de bekwaamste leiders van de wetenschappelijke wereld, een plan uit te werken om op zeer oeconomische wijze het Surinaamsche proefstation veel beter te outilleeren dan thans het geval is. De raad hoopt die plannen binnenkort aan den minister voor te leggen en acht het zijn plicht om in afwachting daarvan den minister met den meesten nadruk te verzoeken, dat hoogst beperkte, wat thans op het gebied van den wetenschappelijken landbouwkundigen voorlichtingsdienst in Suriname bestaat, niet te doen aantasten.

⁂

De minister van koloniën heeft benoemd tot gouvernementscommissaris in Nederland bij De Surinaamsche Bank den heer Th. Ligthart, oud-directeur van de Javasche Bank, te 's-Gravenhage, onder bepaling, dat bij diens afwezigheid of verhindering zijne functies zullen worden waargenomen door den heer J. van Ettinger, referendaris bij het departement van koloniën.

Curaçao

Curaçao.

De rubriek „Curaçao" blijft deze week achterwege.

Uit den Verren Vreemde

Ottawa.

Donderdag, 21 Juli, is de veel-vooruit besproken Ottawa-conferentie geopend.

In 1894 is ook een Ottawa-conferentie gehouden, welke toen, evenals die van thans, gevolg was van een te Londen belegde bijeenkomst om de gemeenschappelijke belangen te bespreken der over de wereld verspreide gebiedsdeelen onder Britsche vlag. Zij heette toen *colonial conference*. Thans is het een *economic conference*. De regeering van het Britsche rijk begon destijds iets te voelen van de neiging der machtige onderdeelen naar meer zelfstandigheid. In langzamen groei is uit de in Londen en Ottawa uitgezette stekjes het Westminster-Statuut van 1931 ontstaan, waardoor eigenlijk Engeland en zes dominions, als zoovele onafhankelijke koninkrijken, onder eenzelfden vorst, naast elkander zijn komen te staan. Deze vormen samen een gemeenebest van natiën, maar voor dezen statenbond is de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid evenmin geregeld als het wetgevend en uitvoerend gezag. Er bestaat nog een Britsch rijk „Engeland en zijn koloniën in andere werelddeelen", maar de dominions staan daar formeel buiten. Door het gemis aan een duidelijke formuleering, waaruit zou zijn op te maken in hoever de verhouding van elke dominion-regeering tot *His Britannic Majesty*, nog beteekent een verhouding tot *the British Government*, is nu al het zoo moeilijk op te lossen conflict tusschen Ierland en Engeland ontstaan. Is uit de politieke Londen—Ottawa-conferenties in geleidelijke ontwikkeling, een toestand en verhouding gegroeid, die Engeland meer aanvaard dan gewenscht heeft, het lijkt wel of de *economische* Londen—Ottawa-conferenties zich in diezelfde richting willen ontwikkelen.

In de Britsche politiek t.a.z. van de verspreide onderdeelen, heeft de leuze: *self-support*, sedert lang een rol gespeeld. Voor de financieele verhoudingen was dit beginsel vrij gemakkelijk te begrenzen: elk zelfbeheerend onderdeel zorge zijn uitgaven en ontvangsten zelf in evenwicht te brengen. Maar voor de economische positie heeft er altijd groot verschil in opvatting bestaan. Logisch zou het beginsel voor elk onderdeel moeten leiden óf tot vrijhandel, óf tot de tegenstelling: streng protectionisme. Een dominion of zelfstandige kolonie toch kan uitgaan van de leer, laat de geheele wereld mij brengen wat ik van haar gebruiken kan en van mij afnemen wat zij gebruiken kan; vrijhandel dus. Gaat een natie van de tegenovergestelde meening uit, dat zij niet beter kan doen dan de concurrentie van buiten uit te sluiten om haar eigen industrie en landbouw te bevorderen (al brengt dit ook mee dat het buitenland haar producten eveneens weert), dan zoekt zij in protectie haar heil. In het eerste geval krijgt Engeland mede te dingen met geheel de wereld. In het tweede geval wordt het uitgesloten met alle andere mededingers. Geen dier beide opvattingen kan Engeland naar den zin zijn. Het heeft zijn best gedaan, waar het economische aangelegenheden betrof, het begrip van *self-support* te doen gelden voor een *selfsufficing empire*.

Toen in 1931 de politieke banden, die het empire bijeenhielden, te Westminster losser werden gemaakt, was de Engelsche regeering erop bedacht, de economische samenwerking hierdoor niet te doen schaden. Ja, zij durfde zelfs de verwachting koesteren, bij de zich sterk teekenende ongunstige wending der zaken, iets ten goede te bewerken voor de Engelsche nijverheid en alles wat met deze in verband staat. Daarom werd de Londensche economische conferentie belegd. De Engelsche regeering mocht er echter niet in slagen een tarieven-regeling te krijgen, die steun van de overzeesche gebieden beloofde. De dominions bleven hun eigen belang zóó op den voorgrond stellen, dat het onmogelijk bleek tot overeenstemming te komen. Men zou *huistoe* gaan, zich nog eens beraden, en in den zomer van 1932 weer samenkomen te Ottawa. Aldus is nu het geval.

De groote overwinning der conservatieven van September 1931 in Engeland, waarbij de protectionistische gedachte inzet was, en de uitspraak der Canadeesche kiezers in gelijken zin, hebben sedert aanwijzingen van beteekenis gebracht. Maar andere verschijnselen doen geenszins veronderstellen, dat deze gelijkheid in wensch om bescherming, ook opgevat mag worden als een wensch om gelijkheid in bescherming binnen het geheele gemeenebest. De reeds aangehaalde houding van Ierland; het handhaven van den gouden standaard door Z.-Afrika, bij den val van het pond-sterling; de aanwezigheid in

Nagekomen Berichten.

Canada van een reeds ontwikkelde staalindustrie; de verergering in den algemeenen crisis-toestand; dit alles deed de verwachtingen vóór de opening der conferentie laag stellen. Men rekent niet op afspraken geldend voor alle vertegenwoordigde gebieden, maar nog wel op accoorden tusschen twee of meer deelen. Reeds in April drukte *The Times* zich aldus uit: De conferentie zal een gelegenheid zijn om middelen te ontdekken, waardoor elk deel van het Empire den voorspoed van het geheel kan bevorderen, de ontbindende strooming kan helpen tegenhouden en den weg kan helpen vrijmaken voor een nieuwe eenheid, gegrond op vrije samenwerking.

Met die verwachting zijn de Engelsche staatslieden naar Ottawa gegaan.

De uitnoodigingen voor de conferentie zijn door de regeering van Canada tot de andere regeeringen gericht. Uit Londen is het halve kabinet over gekomen, met Baldwin als leider. Behalve de dominions, is Indië ook vertegenwoordigd, door een eigen gedelegeerde.

Bij de opening in den namiddag van 21 Juli, door Lord Dessborough, de Engelsche gouverneur-generaal van Canada, las deze eerst een telegram van koning George voor, met goede wenschen voor de te bereiken resultaten. In zijn rede sprak hij voorts van het Engelsche wereldrijk, gegrondvest op het beginsel van samenwerking, welk beginsel de delegaties, naar hij hoopte, hier zouden trachten door te voeren.

De Canadeesche minister-president, Bennett, met algemeene stemmen tot voorzitter van de conferentie gekozen, verwelkomde de afgevaardigden namens de Canadeesche regeering, en sloeg ook de noot „samenwerking" aan. Een groote mate van saamhoorigheidsbesef, gemeenschappelijk overleg, gemeenschappelijk handelen, maar ook een groote mate van onbaatzuchtigheid, om over en weer door concessies te willen meewerken tot het doen slagen der beraadslagingen, dit was de inzet van zijn rede, waarin hij verder de groote lijn aangaf van hetgeen de Canadeesche voorstellen zullen worden.

Daarna hield Baldwin een toespraak. Hij zeide, dat de Londensche regeering zich als algemeen doel van de conferentie de uitbreiding van den rijkshandel voor oogen stelt. De verwezenlijking van dit doel zou het best geschikt zijn om de blijvende vastheid van het rijk te verzekeren en om den bloei van zijn volken te verhoogen. Door den binnenlandschen handel des rijks te versterken en nieuw leven in te blazen, zullen de belangen van de beschaving in het algemeen worden gediend en zal het economische herstel van de wereld worden verhaast. Baldwin hoopt, dat het mogelijk zal zijn, de bestaande preferentieele rijkstarieven te verbeteren, maar drong er op aan, dat dit eerder zou geschieden door een verlaging van de douanerechten voor de deelen des rijks dan door een verhooging van de douanerechten voor andere landen, daar het Britsche rijk, al zijn zijn hulpbronnen nog zoo groot, zich niet van de wereld kan isoleeren. De politiek van het Vereenigd Koninkrijk is er op gericht, mee te werken aan elk practisch internationaal plan, dat de prijzen op de wereldmarkten omhoog kan brengen. Baldwin bepleitte in dit opzicht de afschaffing van de slagboomen voor den handel, zooals de contingenteeringsstelsels en de beperkingen van het wisselverkeer. Ook bepleitte hij een oplossing van het herstel- en schuldenvraagstuk, belastingverlaging en verlaging van den rentestandaard.

Havenga, de gedelegeerde van Zuid-Afrika, keurde het beginsel der uitbreiding van den rijkshandel goed en gaf de verzekering, dat de gedelegeerden van Z.-Afrika de handen niet gebonden hebben. Hij verklaarde, op krachtigen toon, dat zijn land de theorie niet onderschrijft, dat het Britsche rijk een geïsoleerd geheel vormt. Hij meent, dat de kwestie der invoering van een rijksmunt niet tot het terrein van de praktijk behoort en deed een beroep ten gunste van den gouden standaard, — met een pariteit in overeenstemming met de mogelijkheden in ieder land en met de aanpassingen, vereischt door de noodzakelijkheden van hun economisch leven, — als zijnde een stap in de richting van den economischen vooruitgang van de wereld.

Chatterjee, de gedelegeerde van Indië, betoogde, dat, wat de grondstoffenmarkt van Indië aangaat, de ontwikkeling van zijn buitenlandschen handel één zijner essentieelste belangen is en hij gelooft, dat, ofschoon voor het bereiken van volledige resultaten de samenwerking van de geheele wereld vereischt is, reeds veel te Ottawa kan worden tot stand gebracht als voorbereiding van een internationale bespreking. Indië beschouwt het muntprobleem als een levensbelang van dringenden aard.

Bruce, Austalië, kwam op voor een verhooging van den prijs der grondstoffen en een verlichting van den last der schuldenaars.

Coates verklaarde, dat Nieuw-Zeeland bereid is de douanerechten op goederen, uit het rijk afkomstig te verminderen en de rechten op goederen uit het buitenland te verhoogen.

O'Kelly, Ierland, zeide, dat Ierland naar de conferentie komt in een geest van vriendschappelijke samenwerking en met den wensch om te komen tot een algemeen handelsaccoord of particuliere overeenkomsten. Elke aanvaarding van algemeene beginselen, moet voor Ierland ondergeschikt zijn aan de mate, waarin zij de belangen van het Iersche volk zullen dienen. Geen betrekking tusschen staten zou een permanent karakter kunnen hebben, indien zij eenigen deelnemer in 'n positie van ondergeschiktheid liet. Hij voegde hieraan nog toe, aangaande den buitenlandschen handel, dat de Vrijstaat speciale bezwaren zou maken ,om den vorm en de richting van dien handel aanzienlijk te wijzigen, evenals de binnenlandsche economische structuur van den Vrijstaat.

In het commentaar, door verschillende bladen gewijd aan de redevoeringen, weet iedereen er iets uit te halen dat veel belovend schijnt, volgens zijn eigen inzicht, naast iets anders dat, altijd volgens ditzelfde inzicht, verontrustend wordt geacht. Alle wijzen voorts op tegenstrijdige inzichten bij de vertegenwoordigers, die reeds gesproken hebben. Veel beleid van de leiders en veel inschikkelijkheid van allen zal noodig zijn, wil de conferentie komen tot besluiten, die inderdaad ingrijpende of verstrekkende beteekenis kunnen krijgen.

Na de openingzitting is, op een bijeenkomst van de hoofden der delegaties, besloten, vijf commissies in te stellen, en wel voor de bevordering van den handel binnen het gemeenebest, voor de wijze waarop de douanekwesties administratief geregeld zullen worden, voor de handelsbetrekkingen met vreemde landen, voor munt- en financieele kwesties, en voor de middelen van economische samenwerking.

Terwijl wij er op wijzen, dat de term „Empire" voor de gemeenschap van zelfstandige koninkrijken, gebruikt is en aanvaard schijnt te worden, stippen wij ook nog aan, dat de couranten er speciaal melding van hebben gemaakt, dat de Ieren voor het adres van loyaliteit tegenover den Koning hebben gestemd, *al stonden zij langzamer op* dan de andere gedelegeerden.

Hetgeen nadien uit Ottawa is geseind over eischen, bij wijze van ultimatum, door Australië gesteld, welk voorbeeld door Z.-Afrika gevolgd is, en over het element der verrassing dat daarin gelegen is, doet bij den buitenstaander de vraag opkomen: Hebben de permanente vertegenwoordigingen der dominions in Londen in zóó geringe mate, sedert de conferentie van 1931, overleg met de Engelsche regeering gezocht en gepleegd, dat de heeren te Ottawa dadelijk voor lastige, stekelige, onbekende tegenstellingen konden komen te staan?

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Apeldoorn.

Naar de algemeene vergadering in den Haag zijn juist 10 personen uit Apeldoorn gegaan, daarbij dan nog inbegrepen één uit Lochem. Gelukkig zijn de menschen opgetogen thuisgekomen.

En nu vragen we deelneemsters en deelnemers voor den tocht *naar Rotterdam op 13 Aug. a.s.*

Vertrek 8,29, na aankomst te Rotterdam per extra boot een interessante haventocht, daarna lunch in het restaurant van „Waalhaven"; bezichtiging der établissementen; tenslotte bezoek aan de Rotterd. Lloyd. Kosten voor leden, begunstigers van O. en W. en hunne huisgenooten *f* 6,—, voor andere belangstellenden *f* 6,15.

Voor deze tocht is het minimum aantal deelnemers 26. Ook leden uit Deventer (c. q. omgeving) kunnen zich opgeven. Inschrijving en giro worden verwacht tot uiterlijk 8 Augustus, laatste postbestelling bij den secr.-penningm. J. C. Baars, Jagersweg 42, Tel. 4027, Postgiro 93038.

HET BESTUUR.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad *f* 0.25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellmund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

Studie-Commissie.

De heer H. J. A. Schroeder, Inspecteur van het Onderwijs te Willemstad (Curaçao) is opgetreden als vertegenwoordiger der Commissie aldaar. Genoemde heer is gaarne bereid alle mogelijke inlichtingen te verschaffen.

VAN DE REDACTIE.

VERBETERING.

In het Kol. Weekblad van 12 Mei 1932, No. 19, is een artikel opgenomen onderteekend „v. d. Maaten" over „Orang Letjo" en de „Orang Pendek". Deze onderteekening is foutief, daar het artikel van de hand is van den heer *O. J. Rookmaaker* te Pasir-Pengarajan, Rokan, Gouvernement Sumatra's Oostkust.

De goudvondsten in Suriname.

In verband met vragen van belangstellende zijde voor de goudvondsten in Suriname, deelen wij mede, dat de schrijver van het artikel onder dit opschrift in het „Kol. Wbl." van 14 dezer is de heer Fred. Oudschans Dentz, Van Beverninkstraat 23, Den Haag.

Internationaal Koloniaal Congres.

De algemeene voorzitter van de vereeniging „Oost en West", de heer R. Zuyderhoff, is 22 Juli j.l. vertrokken naar Remiront in de Vogezen, ter bijwoning van het aldaar te houden Internationaal Koloniaal Congres.

VOOR REPATRIEERENDEN UIT NEDERLANDSCH-INDIË.

Goedkoope woningen voor Indische crisisslachtoffers.

De vereeniging „Oost en West" heeft in samenwerking met de Amsterdamsche Maatschappij voor Jongemannen, een informatiebureau ingericht in het A.M.V.J.-gebouw te Amsterdam.

De bedoeling daarvan is om vooral voor hen, die door de conjunctuur getroffen zijn, te helpen aan adressen van goedkoope woongelegenheid, goedkoope pensions, gemeubileerde huizen, verdiepingen en kamers, overal in het land of in het buitenland.

Men verzoekt ons aan iedereen, aan wien in deze richting goede adressen bekend zijn, te verzoeken deze adressen te willen melden aan het secretariaat van Oost en West, afd. 't Gooi, Bisonlaan 4, Hilversum.

Spoedig zullen de zittingsuren van dit informatiebureau worden bekend gemaakt.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 21 Juli j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 225 K.G. 800 G. bruto luchtpost verzonden, met een netto gewicht van 201 K.G. 116 G.

De zending bevatte 13791 brieven t.m. 5 gram; 701 stuks t.m. 10 gram; 340 briefkaarten en postwissels; 2067 stuks zwaarder dan 10 gram; 2188 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 19087 stuks.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische Postadministratie heeft het retourvliegtuig „IJsvogel" van den Holland-Indië-dienst 191 K.G. post aan boord bestemd voor Nederland.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No. 22, de som van ....
uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden, vrij van alle kosten en rechten.

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in O.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den W. K. A. baron van Lynden, voorzitter der afdeeling; en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Secretaris der aldaar gevestigde Afdeeling.

Het is in een organisatie niet mogelijk, dat ieder op zijn eigen houtje werkt, er moet eenheid zijn in de arbeidsmethoden; maar er behoeft volstrekt geen gelijkvormigheid te zijn in de typen. (Der Organisator").

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

C. Vlak, admin. ambt. b.h. B.B. Ingenhouszstraat 41, Utrecht; A. J. Th. W. F. M. Crul, adm. ambt. b.h. B.B., Griendtsveen (L.); J. van Beusekom, adm. ambt. b.h. B.B., Witte Vrouwensingel 49, Utrecht; R. Venema, adm. ambt. b.h. B.B., Diemerkade 8, Diemen; J. C. Baarspul, adm. ambt. b.h. B.B., Sweelinckstraat 18 bis A, Utrecht; J. Terpstra, adm. ambt. b.h. B.B., Wons (Fr.); J. G. Milo, adm. ambt. b.h. B.B., Molenkamppark 52, Almelo.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

O. W. Memelink, ing. 2e kl. b.d. dienst v.d. Mijnbouw, Kamillestr. 46, Den Haag; G. Boswinkel, handleidingsadviseur, Suezkade 149, Den Haag; mr. A. van Zwieten de Blom, leeraar b.d. Koning Willem III school te Batavia, Nachtegaalstr. 75a bis, Utrecht; ir. S. van Braam, ing. 2e kl. b.d. S.S. en Tr., Oranjelaan 71, Rijswijk (Z.-H.); B. Wethmar, controleur 1e kl., b.d. P.T.T.-dienst, Fahrenheitstr. 320, Den Haag; A. F. Raasveldt, adm. b.h. dep. v. Gouv. Bedr., Laan v. Meerderv. 178, Den Haag; F. H. Jasperse, boekhoudk. ambt. b.d. Gouv. Acc.-dienst, p.a. A. H. Jasperse, Oostkapelle (Z.); F. H. Leufkens, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., Sint Hubertuslaan 1, Maastricht; A. Wijnekes, hoofd v.d. Plaatselijke Gez. Dienst te Batavia, Ned. Handel Mij., Den Haag; M. B. van de Kasteele, adm. 1e kl. b.d. dienst der Volksgez., Ned. Handel Mij., Rotterdam; J. de Jong, tijd. leeraar b.d. Middelb. Opl. school v. Inl. ambt., Santhorstlaan 61, Wassenaar; A. Pott, mulo-onderwijzer p.a. Vermeulen, Alblasserdam; A. J. van Wilgenburg, contr. 1e kl. b.h. B.B., J. v. Riebeekstraat 15, Amsterdam-W.; W. F. J. Geldmaker, mulo-onderwijzer, Veerscheweg S. 10, Middelburg; C. Boot, opperhoutvester b.d. dienst v.h. Boschwezen, Leuvenschestraat 34, Scheveningen; P. Dijkwel, afd. hoofd b.h. bedrijf der Posterijen, Vondellaan 13, Bussum; A. Ch. Wiegel, referendaris b.d. Gen. Thes. v.h. dep. v. Fin., Amstellaan 41 II, Amsterdam; P. J. Parijs, beheerder 1e kl. v.h. Landpandhuis te Medan, v.d. Capellenstraat 20, Den Haag; D. Lijsenaar, ambt. v.d. ontschepingsdienst, Corn. Speelmanstraat 42, Den Haag; J. Kuit, Olt. Magm. Art., H. v. Deventerstraat 164, Den Haag; J. H. Polman, 1e luit. inf., Valkenboschl. 112, Den Haag; H. A. Cornelius, off. v. gez. 1e kl., Regentesselaan 30, Den Haag; W. A. B. J. F. Otten, Olt. Mil. Adm., Schuytstraat 37, Den Haag; W. Everaars, 1e luit. inf. Adm. de Ruijterweg 205, Amsterdam; C. Tissot van Patot, maj. Mil. Adm., Ieplaan 138, Den Haag; C. E. Boode, maj. der inf., Gr. Hertoginnelaan 159, Den Haag; A. Visser, kap. der inf., 2e Adelheidstraat 195, Den Haag; H. M. C. H. Bremmer, 1e luit. der inf., 1e Sweelinckstraat 41, Den Haag; S. M. Eernstman, off. v. gez. 1e kl., Bezuidenhout 125, Den Haag; R. Hartmans, hoofdopzichter b.d. W. en 's Lands B.O.W., Koppelaan 21, Bilthoven; C. Los, mulo-onderwijzer 1e. v. d. Boschstraat 127, Den Haag; A. Assink, leeraar b.d. H.B.S. en wis- en natuurk., afd. (V.H.O-afd) der A.M.S. te Semarang, Meer en Boschlaan 103, Kijkduin; mej. M. E. van Eekhout, hoofdcomm. b.h. dept. v. Onderw. en Eeredienst, Viviënstr. 84, Den Haag- J. Th. W. Gmelig, zich noemende en schrijvende Meijling, ambt. 1e kl. b.d. dienst der Inv. Uitv. en Acc., Ieplaan 84, Den Haag; W. F. Th. Eijgelsheim, dir. der openb. muloschool te Madioen, Rechter Rottekade 97, Rotterdam; A. M. Timmermans, wnd. leeraar b.d. Middelb. Opl. school v. inl. ambt., Oostsingel 10, Schiedam; R. F. H. Weleij, opz. 1e kl. b.d. W. en 's Lands B.O.W., Daguerrestr. 6, Den Haag; A. Ronteltap, mulo-onderwijzer, Pr. Mauritsstr. 34, Schiedam; H. N. van Beuzekom, tijd. wnd. stationscomm. 1e kl. b.d. S.S. en Tr., van Lumeijstraat 69, Den Haag; H. H. Driesser, mulo-onderwijzer, C 133, Grathem (L.); ir. W. Lemei jr., ing. 1e kl. v.d. Landsgebouwen, Ned. Handel Mij., Den Haag; A. G. Schobben, contr. 1e kl. b.d. P.T.T.-dienst, p.a. Freule H. Hooft, Susannapark 5a, Hilversum; mr. J. H. A. Westrik, lid v.h. Hof v. Just. in Suriname, pension Schalkwijk, Voorthuizen.

Met Pensioen.

P. C. J. C. Hamers, Olt. inf., Oosterbeek (Gld.), R. de Dieu Stierling, maj. inf. Poste Restante, Den Haag; P. A. Nicolaas, Olt. inf., Prinsengr. 182 II, Amsterdam; J. Hoogewind, luit.-kol. inf., Huijgenslaan 12, Amersfoort; W. v. d. Brug, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., te Makassar, v. Humboldtstr. 51, Utrecht; A. J. Spoel, insp. b.d. dienst der Zoutregie, ter beschikking gesteld v.d. prov. Oost-Java, Thomsonlaan 246, Den Haag.

ADRESVERANDERINGEN.

P. Saltykoff, wnd. mijnbouwk. opz. 1e kl. b.d. dienst v.d. Mijnb. Villa les Tilleuls chez Mad. Chazel, Villeneuve las Avignon Gard (Fr.); Mr. G. G. van der Kaaden, Vice-pres. v.d. Raad v. Just., te Batavia, Amsterdamsche Bank, Leiden; M. C. L. George, 1e Luit. der Inf., Boschweg, Hattem; Mr. W. F. L. Buschkens, landrechter te Pasoeroean, 2e Schuijtstr. 173, Den Haag; J. J. Segers, 1e Luit. der Inf., Laan van Meerdervoort 660, Den Haag; J. de Jong, politieopz. b.d. Veldpolitie, Plantsoen 4, Enkhuizen; A. Stuurman, Ass.-Res. van Indragiri, Queen's Hotel, Knocke sur Mer, België; R. de Jong, gedipl. gezaghebber b.h. B.B., Sophiastraat 21, Haarlem; G. Scholten, Res. v. Probolinggo, Soutelandelaan 23, Den Haag; R. F. van Bebber, wnd. schoolhoofd b.h. O.W.L.O., villa Frieden, Via Laurin, Merano (Italië). Ir. F. Swart, opperhoutvester b.h. boschwezen, Obrechtstraat 431, Den Haag; A. C. Dekker, techn. ambt. 2e kl. P.T.T., Admiralengracht 73 I, Amsterdam-W.; F. J. Vreugdenburg, werktuigk. electro techn. opzicht b.d. dienst v.d. Mijnbouw, Galvanistraat 93, Den Haag; L. G. H. Uckerman, 1e Luit. der Inf., Suezkade 172 Den Haag; G. M. C. Ort, 1e Luit. d. Inf., Haarlemmerm.-straat 106I, Amsterdam-Z.; G. J. Peters, ondercommiss. v. Pol., Willem Buytenwegstraat 214c., Rotterdam; B. B. Faber, secr. b.d. Prov., Oost-Java, Breestr. 17, Leiden; G. T. Korver opz. 1e kl. b.d. S.S., Niekeriestr. 29 huis, Amsterdam-W.; G. H. Rijkse, Schoolhoofd der Openb. Holl.-Chin. school te Batavia, Fagelstraat 3, Leiden; N. E. Breeman, hulpprediker ten dienste van de Inl. Christengem., p.a., v. Weede v. Dijkveldstraat 37, Den Haag.

L. van Antwerpen, mulo-onderwijzer, Hoofdstraat 20, Baarn; A. de Braconier, leeraar rechtswetensch. en aanverwante vakken, Alexander Hegiusstraat 26, Deventer; B. J. Maitimo, Afd. secretaris (kantoorhoofd) op het Residentiekantoor te Bondowoso, Oranjelaan 3, Oegstgeest; Ir. R. v. IJperen, Ing. 1e kl. b.d. Waterstaat en B.O.W. Appelstraat 39, Den Haag; C. Hokke, 1e off. b.d. Gouv. Marine, Pension „Wijtske", Stationsweg, Putten (Gld.); Mej. H. C. Machielse, Onderwijzeres 2e kl., b.d. O.W.L.O., Zonnelaan 1, Haarlem; A. F. Koster, contr. P.T.T., v. Weede v. Dijkveldstr. 60, Den Haag; J. W. Admiraal, gedipl. gezaghebber B.B., Dobbelmansweg 44, Nijmegen; A. Los, hoofd v.h. Djatibedrijf b.h. Boschwezen in Ned. Indië, Julianalaan 4a, Oegstgeest; G. Coenen, contr. 1e kl. P.T.T., Huizerweg 7, Bussum; Mr. O. E. G. Vosmaer, Vice-President v.d. Raad v. Justitie te Soerabaja, Stadhoudersplein 90, Den Haag; P. P. Tafeieff, Insp. v. Fin., 18 Rue Bordiau, Brussel (België); M. P. D. Synje, leeraar b.d. Koning Willem III-school te Batavia, Beeklaan 400, Den Haag; B. L. Vaandrager, Off. van Gezondh. 1e kl., Adrien Mildersstraat 96 B, Rotterdam; P. A. G. de Roos, Commies redacteur b.h. Hoofdkant. van Scheepv., Laan v. Meerdervoort 785, Den Haag; Mej. Th. C. Gerspach, comm. v.h. Centr. kant. v.d. Statistiek, Noorder Amstellaan 198 II, Amsterdam-Z.; C. M. Samuels, hoofdmagazijnmeester b.d. S.S., Haagschestr. 14, Scheveningen; C. van Ingen, contr. 1e kl. P.T.T., Hazeveld 18, Alphen a.d. Rijn; Dr. J. François, Adsp. contr. B.B., Steegoversloot 48, Dordrecht; P. A. Schreuder Peters, ir. 2e kl., Waterstaat en B.O.W., Sneeuwklokjesstraat 12, Den Haag; F. J. Koens, leeraar b.d. Kon. Emmaschool te Soerabaja, L. v. N.O. Indië 137, Den Haag; J. J. Roeloffs Valk, Hoofd v.d. Dienst der Zoutregie, Nassau Dillenburgstraat 21, Den Haag; F. E. Meijer, Burgemeester van Probolinggo, 's-Gravelandscheweg 130, Hilversum; J. van Gessel, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., Javastraat 51, Nijmegen; H. A. Th. Derks, hoofdopzichter b.d. Waterstaat en B.O.W., Mathenesserdijk 289c., Rotterdam.

Mutatiestaat van 20 tot 27 Juli '32

Nieuwe Leden: — **Voorgesteld door:**

J. Verhoog, Resident te Pamekasan.
R. A. A. Sosrowinoto, Regent van Sampang (Madoera.)
} Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" te Malang.

Adresveranderingen:

W. T. van Vliet, Oud-Luit.-Kolonel Genie N.-I.-L., van: Eindhoven, naar: Deventer, Tickelstraat 12.
G. Reeling Brouwer, Oud-Kapitein N.-I.-L., Den Haag, thans: Laan van Nieuw Oost-Indië 199.
D. Roelofsma, Oud-Kapitein N.-I.-L., van: Voorburg, naar: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 12.
F. J. P. Sachse, Oud-Generaal-Majoor N.-I.-L., thans te Nice, Villa René, Place Mozart 2.
P. Cool, Leider Pestbestrijding, thans: Batavia-C., Mampangweg Binnen 5.
A. van Dyck, Inspecteur Inlandsch Onderwijs, thans te Semarang, Merapiweg 1.
N. Heertjes, Inspecteur W.L.O., thans te Fort-de-Kock.
F. E. Quadekker, Off. v. Gezondheid 1e klasse, thans te Bandjermasing.